

CONCETTA LA MAZZA

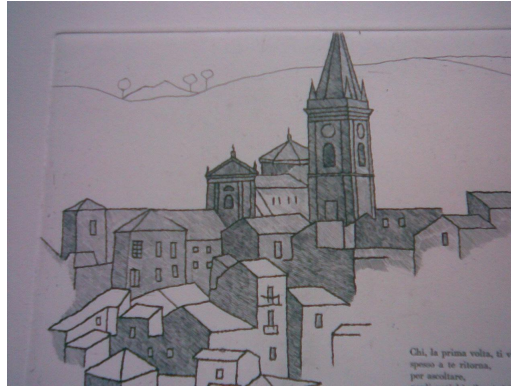
Ud over den blå himmel



Biografi

Concetta La Mazza blev født i Novara di Sicilia i 1936, den ældste datter af Domenico La Mazza og Teresa Correnti. I 1950, efter en smertefuld periode med "overdragelse" til sin tante, sluttede hun sig til sine forældre i Domodossola, hvor hun stadig bor sammen med sin mand Giuseppe. Han har tre børn: Armando, Luciano og Daniela. For nylig har det overvældende ønske om at huske sin barndom i Novara sneget sig ind i hans sind, og her er fødslen af denne intime, personlige dagbog, men fuld af anekdoter og referencer til miljøet fra den æra: byen, landskabet, menneskerne, vaner, traditioner i dette område i de mørke år af Anden Verdenskrig.

Skriftens urenergi



Lille Concetta er betroet til sine onkler og uvilligt tvunget til at bo i Castrangia i en kro langt fra byen og hendes ledsagere. Således rejser han sin personlige Via Crucis i ensomhed i de hårde krigsår mellem sult, uvidenhed om tiden, overtro og mishandling. Efter krigen, den uundgåelige emigration og den naturligt svære begyndelse i nord.

Alt dette fortælles gennem øjnene på en lille pige, der gentager faserne af sin vækst i hukommelsen, og som med overraskende friskhed og en subtil tråd af ironi giver os fornøjelsen af at læse - endelig - en emblematiske historie om vores familiesamfund, i stand til at bevæge os dybt, og det tilhører hver enkelt af os.

I denne korte roman af Concetta La Mazza undergraver skriften enhver regel og vender tilbage til dens oprindelse, fri for enhver formel skematisme, drevet af en mystisk indre vitalitet, bliver det til en rasende flod, der overvælder alt, det er sjælens styrtende regn.

Figureerne af onklerne, Antonia og Michele, er mindeværdige, ligesom billedet af Novara forbliver lige så generøst, omsluttende og sødt, som det er hårdt og hårdt.

Endelig den svære overgang til teenageårene, når det uoprettelige sker, men lille Concetta overgiver sig ikke til den tragiske skæbne, takket være hendes mod og urokkelige håb i fremtiden, takket være hendes øjne, der har været i stand til at se... ud over himlen blå!

NINO BELVEDERE



"Prøvningen begyndte for mig. Det var nok en varm dag, sommeren 1938 var begyndt, jeg var to år og min moster kom for at hente mig. I en stofpose lagde hun en bluse og to par trusser, så uden at være klar over alt, hvad jeg forlod mit hus. Jeg var så lille, at jeg ikke kunne indse, at min Via Crucis ville begynde den dag."

Ud over den blå himmel

Kapitel 1 - Fædrehjemmet



Efterhånden er det en gammel ubeboet ruin, kvalt af spindelvæv og gnavet af møl, men for længe siden lå der i Novara, en by, der ligger under en majestætisk fæstning på Messina-bjergene, i en gyde i Engia-distriktet et hus tæt på springvandet. Indgangsdøren åbnede ud til en intern trappe, som førte til første sal, hvor der var et lille værelse med en træplanke: det var soveværelset. Man gik ovenpå og der var køkkenet, hvis man kunne kalde det sådan. I det ene hjørne var der en stenplade, hvorpå bålet blev tændt, og et jernstativ, som blev brugt til at støtte gryden med pasta. Overfor, hængende på den kulsorte væg, en træskovl, to solde, en lille og en stor, ovnen til brødbagning, til den ene side

en halv rådden kiste, et bord, to "furrizzi" og en eller anden vakkelvorn stol. Endelig var der et værelse, med en lille balkon med udsigt over gyden, hvor der kun var en enkeltseng. Det hul var det rige, hvor hans bedstefar boede, som blev enke i 1934. Under trappen var der lavet en stenlaturin med trælåg. Da der ikke er kloakker, må sidstnævnte have tjent til at afbøde den stank, der blev afgivet. Naturligvis manglede huset rindende vand og elektricitet, bekvemmeligheder, som selv baronerne ikke havde i de dage. Ved siden af var en trælåge, der førte ind i bjælken, hvor hønsene sad på træ.

I dette hjørne, ud af denne verden, boede min mor, som var syerske, sammen med min bedstefar, to brødre og en søster, alle ældre end hende, var gift og boede også i Novara. Min mor var blond, tynd, meget skrøbelig af bygning, hun havde meget sarte træk, og det mest bemærkelsesværdige ved hendes ansigt, hvidt som mælk, var to store blå øjne, næsten altid bange og triste. Måske var hendes mors pludselige død, da hun var fireogtyve, årsagen til hendes fysiske og moralske skrøbelighed.

Et par år efter min bedstemors død mødte min mor, takket være en af hendes gudmødres indgriben, sin charmerende prins. Min far tilhørte en adelig familie fra Badiavecchia, som drev et værtshus med en tobaksbutik og madvarer. Det var en familie af hårdtarbejdende, og min far var en mand, efter alt at dømme, meget smuk, høj, mørk, selvsikker og initiativrig. Han boede i en landsby langt fra byen: til fods, i et godt tempo, ankom han på en halv time. Hans far slæbte trækul. Moderen var en dynamisk kvinde, om morgenen tog hun til Novara med muldyret for at købe de varer, hun leverede i butikken: tobak, salt og spiselige varer. Han klædte sig altid elegant med et stort sort sjal om halsen, han købte også avisen for at holde kunderne orienteret. Det var den eneste butik i landsbyen og trivslen i det hus, selv

om der var otte munde at mætte, manglede ikke.

Sent på aftenen hjalp han prangende sine efterhånden berusede lånere - og sin pengepung - ved at fortynde vinen med farvet sodavand. Da børn ikke altid arver deres forældres arbejde, havde min far lært skomagerfaget. Efter en forlovelse, der varede et par måneder, tog min far og mor, engang gift, for at lave deres kærlighedsrede i huset ved springvandet i Engia-distriktet. Præcis ni måneder senere ankom jeg til denne verden, og ifølge en hellig sydstatsk skik blev jeg opkaldt efter min mormor, Concetta. På trods af min ømme alder havde jeg mørk og rynket hud, jeg græd altid. Bedstefar, da vi ikke havde en vugge, blev tvunget til at vugge mig dagen lang i sine arme, om natten sov jeg i den store seng med far og mor. Efter alt at dømme var jeg meget grim og uudholdelig. Et par måneder senere, da arbejde var knapt i landet, besluttede min far at tage på arbejde på Sardinien. Da han tog afsted til den anden ø, forlod han sin mor med den grædende baby og et andet sparkende væsen i hendes mave.

Da jeg var tyve måneder gammel, blev min søster Rosa født. Navnet var fra mormorens bedstemor. I modsætning til Concetta var Rosa - igen ifølge min mor - smuk, med en hvid og lyserød teint, brunt hår, der indrammede et harmonisk ansigt udsmykket af to smukke blå øjne: en blomst, som hendes navn! Så meget, at da min mor gik til springvandet for at hente vand med Rosa i armene, spurgte hendes venner hende, hvordan det var muligt at føde to helt forskellige døtre. - Chista cà, Rusina, sì ch'ievi billicchia, ma l'otra... - Denne, Rosina, ja hun er smuk, men den anden... sagde vennerne med en grimasse. I mellemtiden i denne situation fortsatte jeg med at være urolig, som om jeg fornemmede forudelsen om min prøvelse, som jeg, takket være Gud, udholdt, selv om ikke med resignation.

For at fortælle resten af historien er jeg først nødt til at præsentere dig for min tante Antonia, kort sagt zì 'Ntuoia. Hun var min mors storesøster, mellem de to var der sytten års forskel. Hun var en lav, buttet kvinde, med snavset hår, der faldt over hendes øjne. Hans forsømte ansigt så ældre ud, end han egentlig var, og der var bare så meget ydmygelse i hans tomme blik. I en alder af tyve, på det tidspunkt ægteskabelig alder, giftede hun sig med en førstefætter til hende, som netop var vendt tilbage fra arbejde i Sempione-tunnelen, som var enke og havde en tre-årig søn. Denne mand, min onkel Michele, zì Micheri, var en lav mand og lignede en plebejisk kopi af kong Vittorio Emanuele III, han boede i et hus han ejede i en gade i byen, som var meget karakteristisk for trappen næsten to meter bred. Det var et smukt hus. I stueetagen lå tømrerforretningen med en stor central disk med skruestik, to overskabe, hvor han opbevarede rasper, mejsler, gimlets, huller og snegle, en drejebænk til runding af fødderne på de borde, han byggede, en til at slibe høvler og klinger, en brændeovn med en gryde til at gøre limen flydende, brædder hobet op overalt, et par save fastgjort til væggen, nogle lykkeamuler såsom hestesko, gedehorn og skildpaddeskind, kort sagt et af de steder, der pr. nu tilhører de kun mindernes verden.

En trætrappe førte til første sal, hvor der var to rummelige værelser med keramiske fliser, en luksus i de dage, en skænk lavet af min onkel, en sofa, et bord og nogle stole vævet med raffia, en slags grøntsagsreb. Fra balkonen med udsigt over gaden i midten af august, da optoget af Assumption gik op mod Abbey, var det muligt at røre ved Madonnaens kronede hoved med hånden. På den anden side kunne man fra anden sal se Rocca Salvatesta og over for, gennem en revne mellem husene, kunne man beundre bjergenes pragtfulde landskab, som

gradvist strakte sig ud over, ud over den blå himmel, indtil man nåede havet, hvor, især i de kølige forårsdage, hvor der ikke var nogen tåge, kunne man se Vulcano på kanten af horisonten og derefter Lipari, Stromboli og alle de andre øer: et naturligt skue, et glitrende flerfarvet postkort.

En anden trappe gik op til første sal, hvor køkken og soveværelse var, den første var meget rummelig og udstyret med en brændeovn til brød og en støbejernskulkomfur til madlavning. Det var uden tvivl et smukt hus, bortset fra besværet med køkkenet uden vask med afløb til at klare de mere væsentlige huslige pligter. I de dage var nogle bekvemmeligheder stadig utænkelige. Faktisk blev vandet taget fra den offentlige fontæne i en zinkkvart og derefter ført til anden sal, hvor det blev hældt i et stort terracotta-bassin til opvask. Da der ikke var afløb fra håndvasken, blev vandet fra kummen ført tilbage til stueetagen og skyllet ned i toilettet. For en kvinde var det meget trættende arbejde. Den servile og ydmygende tilstand, på grænsen af enhver menneskelig udholdenhed, nåede sit klimaks ved middagstid, hvor tante Antonia af respekt for sin mand måtte spise fra den samme tallerken, hvor han havde spist før, og måske gentog gudsønnen det samme, men jeg har ikke en bestemt hukommelse om dette.

Onkel Michele var en dyster og sur mand lige så meget en arbejder, som han var et fjols, i stedet for et hjerte havde han en sandstenshammer. I hans øjne har jeg aldrig set et glimt af ømhed eller medfølelse over for andre. Hun adskilte sin tante derhjemme for at passe sin søn, hun skulle lave mad, være hans tjener og altid sige ja, ja, ja. Han kunne ikke engang kigge ud på altanen ellers ville der blive ballade, mens han næsten hver aften efter arbejde gik på værtshus med sine venner for at drikke.

Han kom vaklende hjem, drivvåd af sved og med en stinkende

ånede, som var umulig at være i nærheden af. I stedet ventede min tante ved olielyset på ham til langt ud på natten uden selv at spise. Da den lille konge vendte tilbage - han havde ofte ikke engang kræfter til at gå op ad trappen - udmattet, forlod han sig selv på den støvede arbejdsbænk og blev der hele natten for at blive ædru. Trods alt dækkede tante Antonia ham med en frakke og satte sig kærligt ved siden af ham for at passe på ham til morgen. Således gik årene, og til gengæld for en sådan hengivenhed kunne hun ikke engang besøge sine slægtninge for at undgå scener. Han, jaloux, smålig og anmassende, gik hen for at købe hendes stoppetråd, kamme, hårspænder og andre ting for at forhindre hende i at forlade huset. Da de blev inviteret til en bryllupsceremoni, vendte onkel Michele ikke hjem før i sidste øjeblik, og tante Antonia kunne ikke gå alene, før det lykkedes slægtninge at opspore hendes mand. Nu og da lykkedes det at overbevise ham, andre gange kom han i tide, men så midt i festen forsvandt han og tante Antonia, skuffet og utilfreds, vendte hjem al mogia mogia. Med tiden ophobede hun bitterhed og tristhed, ude af stand til at give ud til nogen, fordi hun var isoleret, hun var offer for frygtelige hovedpine og tandpine, der torturerede hende i hele uger.

En dag ringede en nabo, så god og from, til zio Michele og bebrejdede ham for al den mishandling, han fik sin kone til at lide: - Du burde skamme dig - hun skreg af ham - at få sådan en kvinde til at lide... Antonia har brug for at få noget luft, du behøver ikke adskille hende derhjemme, hun skal ud, gå til messe, gå til slægtninge, som alle kristne gør. Frem for alt skal hun gå, kun på denne måde vil hovedpinen forsvinde...- naboen holdt en kort pause, og fortsatte så med at sige: - mindre end en time herfra, gå ned ad et muldyrsspør, vi har noget land og et lille hus meget beskedent med køkken under taget og endnu et let fugtigt rum,

som kan bruges som soveværelse om sommeren. I dette land er der planter af hasselnødder, figner, mandariner, mispel, druer, zizzole, æbler, pærer, oliven, kort sagt alt godt.

Efter min brors død skal jeg som bekendt passe min moster og jeg kan ikke længere passe på landet, så jeg tænkte på at sælge det. Hvorfor køber du det ikke? Så din kone ville være i stand til at indånde frisk luft... Onkel Michele tøvede først, men besøgte hende så og overbeviste endda sig selv om at købe det. I løbet af kort tid blev kontrakten betinget, og ejendommen blev hans. Således friede Vittorio Emanuele III's efterligner, stadig mere kloge og forræderiske, til tante Antonia: - du vil lære at plukke figner og tørre dem. Når du skal vaske dit tøj, går du ned til floden og får det vand, du skal bruge til at drikke og lave mad ved at grave et hul i sandet for at rense det. Vi kunne trække os tilbage for at bo på landet: Jeg vil arbejde som en tømrer for familierne, der bor i de nærliggende landsbyer San Basilio, Vallancazza, Badiavecchia og Piano Vigna. Det vil være ubehageligt om vinteren, når floden svulmer med vand, men jeg vil overvinde denne forhindring. Du vil derimod kunne nyde naturen. Med nedslået blik gjorde tante Antonia endnu en gang, som hun blev beordret: - *Cuomu tu voi, eu fazzu.*- Som du vil, så gør jeg det, svarede stakkelen lydigt.

Kapitel to - Ude af denne verden



I det tidlige forår af 1936 flyttede den fattige kvinde og onkel Micheri til Castrangia, på landet, nær åens bund. I de forskellige landsbyer Badiavecchia, San Basilio og Vallancazza spredte man sig om, at han under alle omstændigheder var tilgængelig, og folk kaldte ham til arbejdet. I de dage var der den skik, selv om det i dag kan virke mærkeligt, at når de havde brug for et bord, et vindue, en dør eller et klædeskab, ringede de til tømreren og var vært for ham i deres hjem: de improviserede et arbejdsbord og sørgede for nødvendigt træ. Onkel Michele medbragte værktøjet og blev på stedet, indtil arbejdet var afsluttet.

De kaldte ham for at fælde et træ og lod det tørre i et par år. Træets stamme blev derefter monteret på en væg. Tømreren holdt saven fra oven og en assistent nedenunder: "Serra serra mastro dascio che dumè fagimmo a cascia" (Så så o store mester, at i morgen laver vi kiste).

Træstammen var monteret på en væg. Med en kæmpe sav skaffede de bordene og med disse byggede de vinduer, senge, garderober. For at udføre dette arbejde stod han op kl. 4 og tog afsted med sin havesæk og jern. Da han ankom til sit hjem, tilbød kunderne ham friskmalket mælk med løg og et brød. Ved

middagstid en tallerken pasta og et stykke ost. I skumringen holdt han op med at arbejde, og de gav ham hjemmebagt brød som den første udbetaling, inden de afgjorde regningen søndag i Novara.

Der gik nogle år, og hans søn, Turillu, var vokset op og forstod på egen hånd, at han ikke havde til hensigt, for noget i verden, at tilbringe resten af sit liv isoleret på landet. Han havde lært sin fars fag, men ville specialisere sig og blive møbelsnedker. Det lykkedes ham at overbevise sin far om at sende ham til en by, hvor der var mulighed for at lære den kunst. Han flyttede til Catania, og efter to års læretid blev han meget god, han følte sig klar til at udføre det job, og da han nu var nitten, mente han, at tiden var inde til, at han skulle stifte sin egen familie. Han havde kendt en hyrdedatter i årevis og besluttede at blive gift, men det gik imod Zi Micheris vilje, som ville have ønsket, at hans søn skulle gifte sig med en kvinde af hans kaste. I de dage, utroligt, men det var sådan her: for en håndværker at gifte sig med en hyrdedatter var en stor årsag til vanære. Der opstod pludselig en stor konflikt mellem far og søn, som fik Turillu til at løsrive sig definitivt fra sin far og stedmor. Med sin nye familie forlod han landet og flyttede til Como, hvor han tjente en masse formuer med sit arbejde.

Onklerne havde ingen børn, så med Turillus afgang blev de for altid alene. Den, der led mest af denne isolation, var tante Antonia, som brugte hele dagen på at snakke med fuglene, fluerne og myggen, der summede omkring hende. I den hule på landet havde han ikke mulighed for at tale med nogen. Kun i anledning af vigtige højtider som jul, påske eller festen for Madonna Assunta i midten af august havde han mulighed for at tage til landsbyen for at besøge sin mor. Under et af disse besøg, efter at have klaget i lang tid over sin tilstand, friede hun

til sin søster: - Kære Teresa, jeg lagde mærke til, at du har for meget besvær med to små piger, overlad Concetta til mig, så du bliver friere til at hellige dig den lille. Jeg tager hende med ud på landet, hvor luften er bedre og vil gøre hende godt - Min mor var i starten usikker, men siden, som altid, givet sit let betingede væsen, indvilligede hun bag sin søsters presserende insisteren.

Prøvelsen begyndte for mig. Det var nok en varm dag, sommeren 1938 var begyndt, jeg var to år og min moster kom for at hente mig. I en stofpose lagde hun en bluse, to par trusser og uvidende om alt, hvad jeg forlod mit hus. Jeg var så lille, at jeg ikke kunne indse, at min Via Crucis ville begynde den dag. Vi gik langs muldyrsporet, indtil vi efter en halv time eller måske mere ankom til dette ensomme sted med det ikke særlig betryggende navn Castrangia (Cassandra!), som for at varsle ulykke, kort sagt, navnet var allerede et helt program, endda hvis jeg ikke kunne indse det på det tidspunkt. Manden bød mig først velkommen, tanten købte af og til noget slik til mig for at vinde min sympati, og da hun fulgte mig til Novara for at besøge min mor, insisterede hun altid på, at jeg ikke behøvede at gå hjem, men det var bedre at vokse op med hende, der var alene, og at hun ville være min mor. Jeg kunne ikke gøre andet end at adlyde.

I mellemtiden vendte min far tilbage fra Sardinien, blev kun en uge, nok til at gøre min mor gravid, og tog afsted igen. Vi var i 1939 og året efter blev Antonietta født. Jeg husker stadig vagt, at min tante Antonia tog mig til Novara for at se min mor, og jeg så min søster for første gang. Jeg ville blive hjemme for at putte lille Antonietta, men min tante, der mere og mere havde kontrol over mit liv, stiv som en soldat, sagde til mig: - Turnemmu a casa, ti fazzu eu 'na bella causitta - (Lad os gå hjem, Jeg vil tage mig af dig en smuk dukke).

Da vi ankom til hytten lagde han en klud "causitta" i mine arme

med maledede røde, skræmmende øjne. Jeg blev bange. Det var en periode, hvor jeg altid græd, fordi jeg ville tilbage til Novara til min bedstefar og mor, men der var ingen måde at overbevise Zi Antonia på: hendes hjerte var forstenet og døvt over for alle mine klager. I de første tre år tilbragte vi meget tid i landstedet i Castrangia, hvor der ikke var en levende sjæl, kun sjældent så vi feriegæster i husene spredt rundt.

Om søndagen tog vi til landsbyen, og jeg besøgte min mor, mine småsøstre og min morfar. Bedstefar var en flink mand med overskæg. Han havde en snusdåse med sig, som han snusede fra tid til anden. Om vinteren tog han mig under sin kappe og tog mig med til pladsen for at købe noget slik og smage vinen på "Sciancaditta"-værtshuset over hospitalet. Om aftenen vendte vi tilbage til Castrangia.

Nogle aftener gik min onkel for at øve med bandet, hvor han spillede trombone, så stoppede han for at drikke på kroen og vendte frisk tilbage til landet. 500 meter fra Castrangia begyndte han at kalde "Concettina, 'ntoia...". Hjemme havde tanten i mellemtiden klargjort lertøjs gryden til at varme vandet på stativet. Halvvejs i madlavningen fik han hældt en slev fuld af kogende vand, måske for at komme af med vinen. I en jernpande forberedte min tante løget med tomaterne for at krydre pastaen. Løget var underkogt og fik mig til at kaste op. "Spis, ellers tager jeg bæltet og giver dig ligene...".

I de dage var en kvinde af venetiansk oprindelse jordemoder i San Basilio. Når floden var fuld om vinteren, bar onkel Michele den på sin skulder (en ciancalea) til indkøb på apoteket i Novara. Han ville stoppe derhjemme og sige "Antonia, giv hende et sjal, da det er koldt". Stakkels tante, jeg ved ikke om hun forstod at hun var Micheles elsker.

Jeg var nu fem år gammel, isoleret på landet, uden at tale med nogen, jeg var blevet som et vildt dyr. Jeg skammede mig over alle. Da vi tog til Novara, gemte jeg mig, fordi jeg var bange for folk. Naboerne indså denne forvandling, og derfor rådede de mine onkler til at sende mig i børnehaven. Heldigvis var onklerne overbevist. Så en morgen sendte min tante min onkel Michele for at købe en kiks til mig og putte den i den hvide halmkurv, som min farmor havde givet mig. Sammen med kixen lagde han et frisk æg. Han fulgte mig til børnehaven i nærheden af landsbyens kloster. Da nonnen åbnede døren for at byde mig velkommen, begyndte jeg at skribe. Fanget af frygt smed jeg kurven på gulvet, ægget knuste og beskidte gulvet overalt. Min tante straffede mig ved at slå mig hårdt og tog mig med hjem. Så min første dag i børnehaven blev også min sidste.

Det skete, fra jeg var fire, at min onkel sagde: "Concettina, tag til Novara for at skaffe mig nogle carmieri (beroligende midler) mod min hovedpine." Jeg løb langs muldyrsporet som en ilder, jeg passerede gennem distriktet Greco, nogle gange stoppede jeg ved springvandet for at slukke tørsten, og jeg ankom til apoteket "du Surcittu". Han, apotekeren, forbløffet, fortalte sine venner, at jeg om kort tid skulle til og vende tilbage fra Novara som et lyn. I en alder af fem tog de mig til Barcelona til fjerne slægtninge. Der så og lyttede jeg til min overraskelse for første gang... radioen! Vi gik også i en butik for at købe et stykke ærtifarvet klud. Salgsassistenten foreslog: - Køb også huen og det hvide tørklæde -. Til sidst blev de overbevist, og sælgeren gav os to gratis rester af skinnende blå og lyseblå satin. Dagen efter tog vi stofferne med til min mor, som lavede tøjet på få dage. I søndags følte jeg mig som døtrene af markiserne og baronerne fra Novara.

I vinteren 1941, midt under krigen, besluttede min far, efter at

have afsluttet sit arbejde på Sardinien, sammen med en ven af ham at søge lykken i en nordlig by og leve ved at tage sit gamle job som skomager. Der var en fornemmelse i luften af, at min mor ville med min far, og jeg blev forstyrret af dette, så meget, at jeg en dag gled ind under hans seng, klædte mig af og observerede de to riskorn af fremtidige brystvorter med sårskorper, fordi min moster aldrig vasket mig. Jeg tog dem voldsomt af. Jeg kan huske, at jeg så blod, fordi jeg havde skadet mig selv. Jeg tog lærredsskjorten på, der var nødvendig dag og nat, så kjolen, og ingen lagde mærke til det.

Før afrejsen forsøgte moderen at forlade bedstefaderens hus i orden, og den stakkels fyr blev alene tilbage. Han tænkte på at sætte elektrisk lys ind, dengang herremændenes prærogativ. Tidligere blev "u lusu" brugt til petroleum. Onkel Michele var ked af det: et par dage senere ringede han på skift til elektrikeren og fik ham også til at installere lyset i sit hus, så da jeg tog til landsbyen, nød jeg også lidt lys på den stejle trætrappe. Når jeg skulle på toilettet (en latrea), i bund og grund et simpelt hul, der var i stueetagen bag hans laboratorium, var der altid stablet kister ved siden af, som min onkel byggede for at være klar i tilfælde af anmodning.

Om morgenen den 1. marts 1942, iklædt blå satin med lyseblå ærmer, fulgte jeg sammen med min onkel og bedstefar Tore min mor og småsøstre til Piazza di San Sebastiano med posten, det vil sige, ja, med bus, som ville tage dem til på Vigliatore banegård. Hendes 4-årige søster Rosa ville ikke gå op og for at overbevise sin onkel sagde: - hvis du ikke går op, bliver du ietto du pidti - (jeg giver dig to prutter).

Jeg, den ældste, påvirket af min tante, rejste ikke og blev i Novara. Jeg kunne ikke stoppe med at græde. Jeg søgte trøst i min bedstefars arme. Han blev også efterladt alene, og den dag

blev jeg hos ham for at holde ham med selskab. Efter omkring tyve dage ankom det første brev fra moderen, der fortalte om turens succes. Far havde ladet hende finde en hyggelig lejlighed med vand i huset og gaskomfur, en nyhed for hende. For at fortsætte historien havde hun dagen efter sin ankomst kaldt en frisør ind i huset for at give hende en moderigtig klipning. I landsbyen bar næsten alle kvinder langt hår med en tupe. Kort sagt, min mor var glad og tilfreds for første gang i sit liv. I slutningen af historien anbefalede han mig til min tante. Han forestillede sig bestemt ikke min lidelse i Castrangia.

Dagen efter, vi var rejst, tog tante Antonia mig tilbage på landet og bad sin mand købe mig den første klasses bog for at lære mig at skrive og kunne gå i anden klasse i stedet for den første i oktober. Stakkels mig: Jeg kunne ikke spille mere, men jeg skulle bruge min tid på at skrive stænger og tal. Fra Castrangia kom nu og da læreren forbi på vej tilbage fra San Basilio, hvor hun underviste. Hun hed Maria, hun var datter af en kaptajn, hendes moster kendte. Han tilbød hende et glas vand. Imens viste jeg hende notesbogen, og hun gav mig et kærtegn. Han tog en rød blyant op af tasken og skrev "brava". Hvilken glæde, hvilken lykke at se mig rost, noget ekstraordinært for mig. Jeg blev mere melankolsk hver dag, jeg tryglede dem om at tage mig til mine onkler og bedsteforældre, men min tante sagde, at det ikke var nødvendigt.

Hun var bange for, at jeg kunne fortælle dem, hvordan jeg blev behandlet og fodret. Maden var faktisk ikke nok til en lille pige, der skulle vokse og udvikle sig: om morgenen gav de mig et stykke hårdt brød med lidt ost, ved middagstid en salat med tomater og to oliven. Om aftenen, da hendes mand var der, kogte tante Antonia noget pasta med en improviseret sauce lavet med rå løg. Og hvis jeg ikke spiste det, risikerede jeg at få tæsk. For

at variere nogle aftener kogte han pasta og bønner eller en slags blød polenta. Først ved jul, nytår, karneval og påske dræbte de en høne eller en kanin. I januar aflivede de en gris, som de lavede krydret spegepølse og spæk af, men man skulle indtage dem med en dråbe ellers ville de ikke række til hele året. Nu og da om søndagen købte min onkel snavset indmad, som bare jeg tænker på det, selv nu, gør mig væmmet, eller tarme rullet op på en gren af persille, stigliolen, som så blev stegt. Det var alle sammen billige fødevarer, fordi man ifølge dem ikke skulle være spild som sine bedsteforældre, og de blev ved med at gentage for mig: - Ser du, de har altid pander fulde af pølser og fisk, de spiser og drikker. Man skal holde sig væk fra de mennesker - sagde de -. Mine onkler frygtede, at andre slægtinge ville overbevise mig om at insistere på at slutte mig til min mor og far på kontinentet. De arbejdede så hårdt for at få mig til at hade dem, at jeg nogle gange, når jeg mødte dem, lagde hænderne for øjnene for ikke at se dem.

September var kommet, og jeg skulle tage optagelsesprøver til anden klasse. Mine onkler tog mig med til landsbyen, de rådførte sig med pedel for at holde øje med mig, med læreren jeg skulle have i anden klasse og med læreren i eksamensnævnet. De medbragte alle gaver af æg for at sikre min forfremmelse. Jeg havde aldrig haft kontakt med de mennesker, klasseværelset havde flere to-personers træborde med blækhus. Der var andre piger med mig, som tog deres afhjælpende eksamener. De fik mig til at løse addition og subtraktion på tavlen. Både blækhusene og tavlen var helt nye for mig. Jeg rystede som et blad af frygt og forlegenhed, jeg vidste ikke, hvordan jeg skulle løse operationerne, for tante Antonia havde kun lært mig at skrive tallene fra et til ti. De bad mig så skrive en sætning, en lille tanke i notesbogen, men jeg vidste ikke, hvor jeg skulle starte. Da disse

problemer var overstået, tog pedellen mig hjem. Hendes moster spurgte hende, hvordan prøven var gået, og pedellen svarede, at det ikke var gået særlig godt, men at den endelige dom lå hos lærerne.

Overraskende nok var resultatet positivt, og jeg blev optaget i anden klasse: Jeg var klar til at gå i skole, men problemet med forklædet opstod. Onkel Michele var gået i butikken dagen før og købte en rest sort stof. Tante Antonia lavede mig en uniform inden for en dag. Der skulle flere penge til for at købe mappen. Mine onkler havde penge, men de havde en besættelse af at spare, så han, den elendige mand, fik styr på det og lavede mig en krydsfinermappe med en vinduesclips. De købte ikke engang en kuglepen til mig. Hans onkel lavede en af et tyndt stykke træ med en spids fastgjort til enden. De to notesbøger og blyanten kunne ikke erstatte dem og måtte købe dem med magt. Den 1. oktober 1942 fulgte min tante mig i skole. Først var hun gået til podestà for at bede om en fødselsattest, som skolen krævede, fordi jeg var ude af undervisningen. Læreren var fuld af venlighed og tog imod mig med sympati, men jeg var måske bange for hende, fordi hun i stedet for højre arm havde en gummiprotese på grund af en ulykke, der skete som barn på hendes fars pastafabrik. Jeg fik tildelt en plads på de første bænke. Mine nye kammerater, som ikke havde set mig året før, var fascinerede af min tilstedeværelse og mumlede til hinanden: - Ma cù ievi er denne årsag sicca-sicca? - (Hvem er denne tynde, tynde lille pige?). Jeg var meget skræmt og skamfuld, jeg kunne ikke åbne munden og jeg svarede ikke engang på de spørgsmål, som læreren kærligt stillede mig.

Jeg var et vildt barn og havde ikke modet til at bede om at gå ud at tisse, og en gang tissede jeg selv. Så da jeg kom hjem slog min tante mig, fordi hun skulle vaske min kjole, som i hvert fald

ikke ville tørre i tide til næste dag. Dagene gik, og det samme skete hver gang. Da læreren fandt ud af det midt på dagen, sendte hun mig på toilettet, men nogle gange glemte hun det, og jeg gjorde det igen. Ledsagerne ignorerede og undgik mig, som om jeg var plaget og ikke engang forsøgte at blive venner med mig.

De kendte hinanden, fordi de mødtes i landsbyen, mens jeg skulle gå næsten en time for at komme til huset på landet, og derfor havde jeg ingen anledning til at blive venner med dem. Onklerne kom kun til landsbyen om søndagen for at møde venner og tilbringe et par glade timer med dem foran en flaske vin. Men det meste af tiden blev tanten hjemme for at modtage arbejdsordrer til sin mand. I en alder af seks plejede jeg at gå den lange mulebane op ad bakke. Halvvejs stoppede jeg for at hente en buket violer omgivet af blade for at tilbyde læreren.

Jeg ankom til skolen udmattet. Efter middag vendte jeg tilbage til landet akkompagneret af den øredøvende kvidren af cikader og en brændende sol, uden nogensinde at møde en levende sjæl.

Jeg lukkede mig inde i det skur og blev alene om at fantasere om mig selv i den ikke særlig rolige atmosfære med min tante, der var mere og mere streng over for mig. Onklen gik efter arbejde næsten altid på værtshus og kom hjem sent om aftenen, altid fuld. Nogle gange, mere bedugget end normalt, gik han vild og kom ikke hjem. Hans moster og nogle naboer ledte efter ham midt om natten langs åen ved lyset af lanterner. Da de fandt ham sammensunket på jorden, overtalte de ham til at gå hjem.

I mellemtiden kunne jeg ikke gøre noget godt i skolen. I slutningen af det første kvarter uddelte læreren rapportkortene, derefter med fascestegnene og desværre med alle fagene utilstrækkelige: mit rapportkort var det ringeste i klassen. For at

opmuntre min tante fortalte jeg hende, at de andre rapportkort også var ligesom mine, og tanten tog næsten lokket. Så dag efter dag opmuntrede jeg mig selv, og i klassen prøvede jeg at blive venner med nogle klassekammerater. Jeg ville gerne henvende mig til dem, men de udelukkede mig fra deres samtaler, måske fordi jeg i deres øjne var en fattig landpige.

Tredje kapitel - Spil på sandet



I årene tilbragt i ensomhed i Castrangia gik tiden aldrig, fordi det eneste, man kunne gøre, var at lytte til fuglenes kvidren dagen lang og om sommeren den øredøvende kvidren fra cikader, når sirocco'en sneg sig ind fra havet langs den zigzaggende bane. af åen og satte dalen i brand. Husdyrene var mine venner. Så jeg brugte min tid på at dagdrømme. Jeg lavede min egen verden ud fra de figurer, der viste sig for mig på himlens baggrund eller blandt træernes grene: vilde dyr, der talte, riddere, som jeg stillede op på kanten af Rocca Salvatesta og derefter med min magiske kræfter jeg fik dem til at falde, jeg så dem udslettet af frygt. Så forvandlede jeg Klippen til en drage, der pludselig løsrev sig fra bjerget og flyvende højt såede rædsel i hele landet. Jeg forvandlede skyerne, som blev til flyvebåde, og jeg rejste i himlen og tænkte på at gå ud over det fjerne hav, hvor min mor og søstre ventede på mig. Krabber, der kom op af vandløbet og svulmede op for at forvandle sig til gigantiske dyr, som, der rykkede frem i åen, også rykkede planterne op med rode.

Nogle gange huskede jeg min tante Antonias ubehagelige

ansigt. Hun elskede mig ikke, hun elskede mig ikke, og jeg hadede hende: min mor havde betroet mig til sin søster, men hun havde også lovet mig, at hun en dag ville komme og hente mig: derfor klatrede jeg ofte i træer, scannede horisonten i håb om at se hende ankomme på ryggen af en hvid hest med min far. I de nærliggende landsbyer San Basilio og Vallancazza var mændene alle rejst væk. Kun kvinder, børn og nogle gamle mennesker blev tilbage. De var tavse landsbyer, som livet knap rørte. Tiden var stoppet, og folk troede på, at alt ville ændre sig, at civilisationen en dag, når krigen var forbi, ville gøre sit triumferende indtog i den sværm af spredte, døde, vakkelvorne huse. Jeg ville gerne have haft venner, at vide, at jeg ikke var alene og forladt, at være i stand til at blive beskyttet, at vide, at jeg kunne søge tilflugt i dette eller hints hus. Jeg havde ikke engang ret til at sige, at jeg var uden familie, at mine forældre var langt væk på den modsatte side af havet, ud over det endeløse blå, at der mellem mig og dem var som et højt og ufremkommeligt bjerg. I stedet blev jeg tvunget til at bo hos min tante, der misbrugte mig. Da jeg tænkte over det og så hende dukke op, irriterede hun mig med den hårde, brutale stemme. En stemme lavet til at råbe, råbe, fornærme og skændes.

Selv dyr var bange for hans stemme. Kun sammen med sin mand sænkede hun sin kam og lydstyrken i hendes stemme ændrede sig fuldstændig og blev til et fårs brægen. Min tante troede, at en lille pige ikke kunne finde ud af, hvad der foregik omkring hende. Ikke alene forstod jeg alt, men desuden forblev jeg ikke tavs eller passiv. Det var en konstant kamp. En endeløs og udmattende kamp. Nu og da tænkte jeg på fremtiden: hun var gammel og hjælpeløs, jeg var ung og stærk, men trods alt ville jeg ikke have behandlet hende dårligt, det var ikke en del af min natur.

Nogle gange nærmede jeg mig floden, hvor jeg fandt folk, der gik for at vaske tøj, for at lave liscia, det vil sige, de vaskede lagner og tæpper, først gennemblødte alt i aske. Eller når de efter klippeperioden kom for at vaske fårets uld og tørrede det i solen for at blege det og så brugte det til at proppe sengemadrasserne med. Jeg gik for at samle de flager, der blev tilbage mellem kystens sten, og med dem klædte jeg min kludedukke. Da jeg ikke vidste hvad jeg skulle gøre, begyndte jeg at løfte stenene på bredden af åen på jagt efter rejerne, med mesterskab krogede jeg dem med fingrene over mit hoved, for at forhindre dem i at klemme mine fingre med deres kløer. Jeg tog dem med hjem og om aftenen, når min moster tændte bålet, stegte jeg dem og spiste dem: for mig var det en særlig middag. Sommetider i stedet for krabber, så snart stenen blev løftet, sprang små skrækslagne frøer opad med et lodret hop, hvilket fik mig til at hoppe af frygt. Jeg troede, de var mine legekammerater, og nogle gange havde jeg endda ondt af at skulle lade dem være alene i mørket hele natten. Da jeg skulle hjem om aftenen, råbte jeg højt til onkel Michele og udnyttede det ekko, der blev skabt i dalen. Nogle gange om sommeren, når der var familien Scardino, der boede i et hus længere oppe i dalen, besøgte jeg dem. Jeg legede med Mimma, som var den yngste af brødrene.

Pippo plejede at bygge stole og borde til dukkerne. Hvor var det dejligt at tilbringe et par timer sammen. Om morgenen ringede de til mig, da de gik til den anden side af floden for at hente mælk. De havde spanden til at fylde, "Concettina" var tilfreds med at se ham malke. Køernes elskerinde, Micca a Cappellea, forbarmede sig og tilbød mig et halvt glas. I min mosters hus så vi mælken to gange om året: når hun lavede kiks og i påsken når hun tilberedte duerne med det farvede ringæg. Da mælken kogte, skummede jeg den til det sidste. I stuehuset på landet var der

onklernes seng, hvis det kunne kaldes en seng, med brædderne placeret på to jernbukke med en halmmadrass, siden den hestehår, de havde efterladt i Novara. Jeg måtte sove på en palle med kun et gammelt militærtæppe, fedtet og flosset. Jeg gik i seng i en lærredsskjorte, som jeg havde på selv om dagen uden trusser. Det er ikke muligt at beskrive den kulde, jeg følte hver nat. Når det regnede, var det nødvendigt at arrangere beholdere, der tjente til at opsamle vandet, der trængte ind fra taget. Hvis jeg skulle tisse om natten, måtte jeg forlade huset og gøre det i nærheden af trappen. Hvis jeg ikke var klar over det, fordi jeg drømte, og jeg gjorde det i en halmmadrass, ville jeg også om morgenen tage en bunke tønder. Moster Antonia lagde sig også til at sove i den samme skjorte, som hun havde på om dagen, mens onkel Michele krøb sammen, som hans mor havde gjort.

Soveceremonien foregik efter det sædvanlige ritual: først gik jeg i seng, så var det tantens tur, så tog onklen sine bukser og sribede lærredsbukser af. Med den temmelig posede skjorte, han havde på om dagen, gik han hen mod sengen, slukkede petroleumslampen, der stod på et bord op ad væggen. Jeg, der var drilsk, lod som om jeg ikke kiggede og kiggede alligevel: Da hun bøjede sig for at slukke flammen, så jeg projiceret på væggen, som en kinesisk skygge, hendes silhuet med den dinglende din-don. - Åh hvor fedt! sagde han, fordi al den vin, han havde drukket, gjorde ham så varm. Ved siden af deres seng var der to headsets, altså to store sukkerrørskurve, hvor de opbevarede de tørrede figner. De dækkede dem med snavsede, fedtede klude, og over disse var deres onkels rene trusser. I en kiste ved min seng havde de brød og et tørklæde, som de vikledede om mit hoved, når jeg gik i skole om vinteren, mit undertøj og min mosters. Jeg brugte dem kun om søndagen, når vi gik til messe i Novara. Onklerne sagde, at vi ikke skulle sætte dem på landet,

for vi ville have brugt dem forgæves.

I januar slog de grisen ihjel. De lavede nogle pølser og saltede svinefedtet. Kogte fødder blev opbevaret i en lerkrukke nedsænket i spæk. De blev normalt spist i maj med friske bønner, fordi de traditionelt ikke kunne spises tidligere. Engang, det var april, bad jeg min tante om nogle, fordi jeg var meget sulten og ikke vidste, hvad jeg skulle spise med brød. Min tante begyndte at råbe, at jeg var skør. En dag, da jeg var på vej tilbage fra skole, mødte jeg Ofelia sammen med hendes søster langs muldyrsbanen. De havde mistet deres mor og var vendt tilbage med deres far fra Frankrig.

De var meget blegere end mig, jeg forbarmede mig over dem og sagde til dem: kom ind hvor jeg bor, i denne time er min tante ude og henter vand, i ovnen er der en gryde med mad, tag den, spis dig selv, men så lad være Sig ikke noget til nogen.- De takkede mig og fulgte, drevet af sult, mit råd uden tøven. I maj, da mine onkler havde kogt bønnerne, gik de for at hente grisefødderne og fandt i stedet kun gryden med svinefedtet: da de naturligvis troede, det var mig, rasede de mod mig i mange dage for at få mig til at betale. Den gang følte jeg mig meget stolt, fordi jeg for første gang havde den behagelige fornemmelse af at have vundet en stor kamp mod deres grådighed. På grund af den manglende hygiejne herskede lopperne uforstyrret i hele huset. Om natten prikkede de min nakke, og min tante salvede mig med olivenolie hver aften for at forhindre lopperne i at suge mit blod. Om morgenen så min hals malet ud. Ligesom min tante havde jeg også lus, da jeg ikke havde vænnet mig til at vaske mit hoved. På den anden side lavede min moster krøller i mit hår og for at holde det på plads smurte hun det med vand og sukker.

Mine klassekammerater var derimod altid rene. Ikke engang de fattigste af dem var så beskidte som mig. Læreren bidrog også til

arbejdet med marginalisering, ved at smide mig væk fra alle på bagerste række. Min krop var ubeskriveligt beskidt. De vaskede mig i floden en gang om året i anledning af Ferragosto-festivalen, den vigtigste i byen. Engang, da jeg tænkte på min mor, jeg var omkring syv år gammel, faldt jeg ned i den varme aske fra fyrfadet. Jeg brændte min højre hånd, og min tante tog mig ikke til lægen, men hun behandlede mig med urter hver dag. Jeg havde to bobler, der ligner to dueæg, jeg græd af smerte, men hun bevægede sig aldrig. Jeg så ud som om den blev spist af mus.

Jeg helbredte ved et mirakel efter et par måneder, og jeg beholder stadig tegnet. I skoletiden, mens jeg var på altanen en søndag, spurgte en lille pige, der kom ned, mig, om jeg ville med hende til katekismustime hos Signorina Vincenzina. Jeg vidste ikke, hvad det var, fordi min tante kun tog mig med til messe i anledning af de vigtigste højtider, jeg forstod ikke, hvad det ville sige at gå i kirke. Overfor vores hus boede en præst, Fader Buemi, men jeg mødte ham meget få gange og så modvilligt på ham. Min tante blev ved med at gentage for mig ad kvalme: 'Hvis du taler med ham, vil den præst skære din tunge ud.' Men jeg spurgte og fik uventet tilladelse til at tage katekismustimer. Jeg fandt mig straks tilpas i det miljø. Den unge dame gav mig et hæfte og et blad. Jeg følte en enorm glæde ved at høre om Jesus. En dag fortalte han mig, at han ville forberede mig til første nadver. Jeg talte om det derhjemme, og de fortalte mig, at jeg stadig var for ung. Jeg svarede løgnagtigt, at alle pigerne i gruppen ville gøre det. I virkeligheden var de allerede konfirmeret, men den unge dame og jeg aftalte og fastsatte datoen med præsten i San Nicola: dagen for Corpus Christi.

Problemet med den hvide kjole opstod, men nogen informerede tanten om, at nonnerne lejede den. Den længe ventede dag kom:

om morgenen fulgte han mig til faste i kirken. Hun gik ud fra, at der var de andre piger, fordi hun aldrig havde taget initiativ til at komme i kontakt med katekismusdamen. Da hun indså, at jeg var alene, fornærmede hun mig: - Løgner, uhøflig -. Min lærer var også til messe den morgen med andre mennesker. Nogle tilstedeværende kvinder beroligede hende. Præsten ankom og tog mig i hånden og tog mig til sakristiet til skriftemål. Han talte smukke ord til mig, som jeg aldrig havde hørt før. Jeg følte, at jeg fløj til Himlen, og jeg sagde til mig selv: - Det er ikke rigtigt, at præster skar deres tunger ud, tværtimod ved de, hvordan de skal forstå en lille piges lidelse -. Hvis jeg kunne, ville jeg have krammet og kysset ham af glæde.

Han fik mig til at recitere fem Hail Marys i bod, og jeg vendte tilbage til min plads. Straks spurgte min moster mig, hvad jeg havde sagt til præsten for at blive der så længe, og jeg: - Den unge dame lærte mig, at skriftemålet er hemmeligt -. - Ja, men du skal fortælle mig det første gang - insisterede harpien. Ingen måde. Der var messe, nadver, og da jeg gik, tvang de mig til at kysse min onkels hånd og sige: - Velsign mig -. Jeg startede med min bedstefar, altid den samme sætning, så gik jeg rundt om alle slægtninge. Tante Gaetana gav mig et hæfte. Jeg var sulten, men ingen tilbød mig mad. Normalt efter ceremonien var det sædvanligt at gå i baren for at hente granitaen med kiks, men de blev taget af manien for at spare: ved middagstid spiste vi en tallerken pasta og om eftermiddagen gik vi til fotografen, fordi pårørende foreslog at sende et billede af mor.



Jeg havde afsluttet anden klasse og bestod med meget lave karakterer. Det år skulle man blive på landet hele sommeren. Jeg protesterede: - Om søndagen skal jeg i hvert fald til messe og se min bedstefar, der er alene -. Han var en meget god mand, der led af astma. Hans datter forsømte ham, dels af uagtsomhed, dels fordi hun var betinget af sin mand, som altid var vred på sine naboer, slægtninge og svigerfar.

Jeg tog vasketøjet til vask og bragte det i al hemmelighed til tanten fra Micherillo, ellers ville der blive ballade. Han følte ikke engang kærlighed til sin far: en dag kom en af hans halvsøster til Castrangia for at fortælle, at han var død. "Hvis du ikke går, tager jeg dig en cauci til curo (spark din numse)" fortalte han hende.

Når der var fest i landsbyen, blev medlemmerne af det musikalske band tilbudt "pezzo duro", en is, der såkaldtes på grund af dens særlige konsistens. Onkel Michele, det blev aldrig forstået, om det var fordi han ikke kunne lide det, eller fordi han blev drevet til en usædvanlig generøsitet. Da han så mig

passere, kaldte han mig: "Concettina, kom og få en is". Så jeg benyttede lejligheden til at nyde noget godt ved de sjældne lejligheder.

For nogen tid siden mindede Dr. Cosentino di Baceno mig om en detalje, der var gået tabt i min hukommelse. Mens bandet spillede gennem byens gader, forsøgte børnene at deltage i paraden. Men for at retfærdiggøre deres tilstedeværelse var det nødvendigt at "kende" en komponent. For at bevise det holdt han en hånd i jakkelommen. På denne måde fulgte jeg min onkel Michele, mens Gianni Cosentino, søn af en folkeskolelærer og faderløs, holdt hånden i hovedmandens lomme.

Midt i krigen begyndte nogle få bomber at falde i Novara. Alle stak af og nogle bekendte søgte tilflugt i Castrangia hos os. For mig var det en fest, fordi jeg kunne være i selskab. Fra tid til anden kunne man høre fløjten fra granatsplinter. Den tragiske nyhed kom også om søn af ejeren af konditoriet Orlando, der blev revet fra hinanden af en bombe. Moderen i Domodossola, gravid for fjerde gang, blev efterladt alene med Rosa og Antonietta. Min far var blevet kaldt tilbage til Sicilien for at være bersagliere. Få måneder efter sin afrejse erfarede han, at hans mor havde født en pige ved navn Emma, og at han havde mulighed for at vende hjem, da han forventedes at blive fritaget med fire børn.

Desværre, da han ankom til Domodossola, fandt han en bitter overraskelse: Emma var holdt op med at leve efter 12 dage. To dage senere måtte han tilbage til fronten. Et par måneder senere - det var perioden med usikkerhed og ustabilitet efter den 8. september - lykkedes det ham at undslippe militærtjenesten og vendte tilbage til Novara og ventede på, at krigen sluttede for at slutte sig til sin mor. Han åbnede en lille skomagerbutik. Hver dag

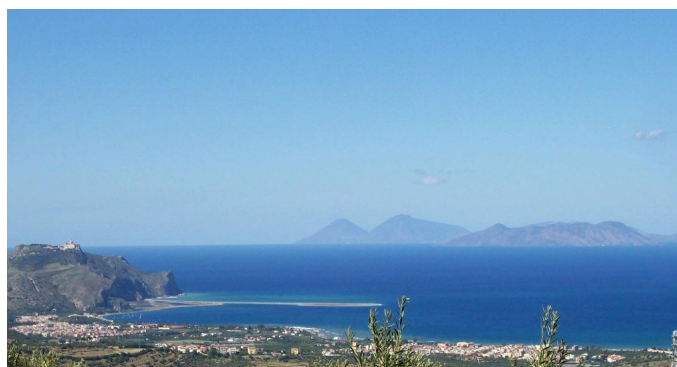
gik jeg for at se ham. Genert, men kloge af min alder, havde jeg den intuition, at far skulle sove med en gift kvinde, men med en militærmand. En dag kom jeg ind i billetkontoret på skråningen af Piazza Bertolami. Personen ved siden af snakkede med far.

Jeg slog til med pege- og langfingrene pegede for at stikke øjnene ud på min far, som var min mor utro. Naboen formåede at holde mig tilbage, mens min far med et smil sagde til mig "Pas på dig". I 1944 blev et brunt barn født, krøllet som ham...

I Badiavecchia blev farfaren syg af mavekræft. Jeg fik tilladelse fra tanten til at gå hen og se ham. Jeg kom ofte ned fra Castrangia og gik langs strækningen langs floden. Jeg husker ham i sengen, rolig. Bedstemor havde stadig travlt med butikken og kunne bruge lidt tid på det. Hun lagde en olivengren i hånden på ham for at jage fluerne væk, men han blev værre og havde ikke længere kræfter, og jeg jagede dem væk. Den 2. november 1944 fløj han i en alder af 66 til Himlen. Far var stadig på Sicilien. Onklerne deltog også i begravelsen.

Nu og da fik jeg et brev fra min mor. I 1945 vendte min far tilbage til Domodossola og i 1946 blev min bror Giuseppe født.

Fjerde kapitel - Olie, spindelvæv og det onde øje



Krig rasede over hele verden, kommunikation var vanskelig, og vi hørte aldrig fra mor igen. Heldigvis var min far blevet kaldt tilbage til Sicilien for at slutte sig til Bersaglieri-korpset, og da han havde et par dages frihed, kom han for at se mig. På grund af krigen var der mange mennesker på landet. De fordrevne blev normalt i fjorten dage, men så var byen i fare for bombing, og de foretrak at blive på landet året rundt.

Nu og da søgte jeg tilflugt hos de mennesker. Der var en familie med fire børn, som altid var i godt humør trods mangel på mad. Jeg så mine onklers grådighed, som ejede så mange tørrede figner og ikke gav nogen til nogen: Jeg tog en god håndfuld og bragte dem i hemmelighed til ham. Nogle af bønnerne, de gav mig til morgenmad, gemte jeg til dem. Selv hårdt brød: en skive, som min tante puttede i min lomme, inden jeg gik i skole. Jeg delte den med de børn, og til gengæld gav de mig et par ark at skrive på, de fik mig til at lege på gyngen, og en af dem byggede legetøjet, stole og senge til dukker, som hun havde bestemt til mig og sin lillesøster, mens hendes storesøster lavede kludedukker til os.

Det skete nogle gange, at jeg gik ned til floden, hvor kvarterets kvinder gik for at vaske deres tøj med aske, og jeg stod og undrede mig over bålet, der tændte for at varme vandet i en beholder holdt oppe med to store sten. Jeg har aldrig set min tante udføre disse operationer. Han vaskede sig næsten aldrig eller gik til floden, når ingen var i nærheden, for ikke at vise sit fedtede og meget snavsede tøj frem.

Andre gange iagttog jeg kvinderne, som i to-tre dage spredte det hjemmevævede linned på stenene. De vædede den og lod den tørre under den brændende sol, indtil den blev hvid. Min tante ringede altid hjem til mig, men jeg lod, som om jeg ikke hørte det. I krigstid var svigerdatteren også vendt tilbage fra Torino med en lille pige. Af respekt for Salvatore, hendes stedsøn, blev hun behandlet som en dronning. I den tid blev de i landsbyen, og til lejligheden tog tanten den parfumerede sæbe, linnedhåndklæder, opvasketørrer, dug og servietter frem for at gøre et godt indtryk. I stedet blev jeg behandlet som en tjenestepige, der blev sendt for at løbe ærinder og hente vand fra springvandet, fordi det var en skændsel at sende en gæst.

Julen kom, og efter nordlig skik fandt bruden om morgenen en smuk gave fra Jesusbarnet til sin datter: et smukt sæt gryder og underkopper til en dukke. Jeg glædede mig på hendes vegne, men samtidig var jeg ved at sprænge af vrede, da jeg aldrig var sket de ting for mig. Jeg blev svagere og svagere. Der var druer, men ve at spise dem: du skulle presse dem til vinen. Man kunne kun spise den stjalne fra naboerne. Hasselnødderne blev indsamlet, men for at sælge dem. Jeg spiste nogle i hemmelighed som egerne i skoven. Mine onkler købte kun mælk til jul og påske for at lave kiks, og jeg skummede det med en ske, mens det kogte. Sjældent lavede min tante spejlæg til mig. Jeg håbede ofte, at hun ville stege det til mig: 'Lad os lægge det

sådan her, når vi har nogle, og hønen passerer (han var en ung mand fra Messina, som gik rundt i landet og samlede æg og betegnede dem som friske) vi' Jeg vil sælge dem og få pengene.' Han samlede æggene i to måneder og solgte dem derefter.

Dem fra Messina, der købte æggene, fandt sandsynligvis ud af at holde en kylling. Fignerne skulle nippes, kun nogle få kunne spises, de andre blev stående til tørre i solen for at sælge eller opbevare til vinteren. I oktober måned blev der holdt smukke kastanjer om aftenen. Var der et par skrællede til overs, lod min onkel dem stå på bordet i det lille værelse (ikke på tallerkenen, men på måtten fedtet af olie dryppende fra lampen) og om morgenen, når han stod op klokken fire kl. gå på arbejde, han vækkede mig og rakte mig kastanjerne sagde han: "Du har morgenmad". Jeg adlød og spiste dem af sult, men de smagte af olie og gav mig uundgåeligt ondt i maven. Onklen pralede omkring: - Jeg elsker min niece, jeg tilbereder endda hendes kastanjer, når det stadig er sent om natten -. Faktisk havde min onkel had i øjnene. Nogle gange var de gule, ildrøde, når han var vred: selvom de var små, invaderede de øjne hans ansigt. De var små og dybe som smalle huller, hvorfra had undslipper. I mellemtiden sejrede dysenteri og orme. Min tante gav mig en teskefuld petroleum i ny og næ. Dette holder ormene væk, mumlede hun for at overbevise sig selv... så begyndte hun med "prichentu": - Mazzai un vermu gruossu quennu ìa pagana, ùa u mazzu chi sugnu alle kristne. O luridì sentu, o tirsdag sentu, o mercuridì sentu, o giuvidì sentu, o vinardì sentu, o sabutu sentu, matteia du jurnu di Pasqua u viermu sturdudu a tierra casca.-

(Jeg dræbte en fed orm, da jeg var hedning, og nu dræber jeg den som kristen. På hellig mandag, på hellig tirsdag, på hellig onsdag, på hellig torsdag, på langfredag, på hellig lørdag, om morgenen påskedag den bedøvede orm falder til jorden).

Jeg ved ikke, hvordan jeg kunne overleve.

Her åbner vi en parentes.

Efter mange år greb mavesmerterne mig. Jeg plejede at gå til røntgenbilleder med maskiner på størrelse med et værelse. De gav mig noget hvidt pap for at se, om der var noget sår. Desværre kunne du ikke se noget. Radiologen sagde, at det var gastritis og gav mig nogle lindrende midler for at lindre smerterne. Jeg er nået til det punkt, hvor jeg ikke kan tåle en skefuld vand. Jeg var omkring halvtreds. Paolo, en ven af Armando di Piacenza, foreslog at tage mig til en specialist. Han kom også til Dr. Mazzeo. Gastroskopiinstrumentet kunne ikke komme forbi halsen. "Jeg ved ikke, hvordan jeg skal redde denne kvinde," sagde lægen, "pylorus er lukket." Alle de mennesker, der foretog gastroskopi, gik ud af rummet på deres egne ben. Mig på en bære med en IV. Lægen ordinerede mig en stærk kur i to måneder. Da jeg kom tilbage, gik instrumentet stadig ikke igennem. En anden kur endnu stærkere i tre måneder.

Fem måneder efter det første besøg begyndte instrumentet at bryde gennem pylorus. "Mirakel!" sagde doktor Mazzeo. Da røret var fjernet, stillede han mig mange spørgsmål for at forstå, om det var noget medfødt eller forårsaget. Jeg begyndte at græde: "Måske er det petroleum, som Zizi plejede at give mig nu og da for ormene." Lægen stak hænderne i håret: "Olie? Og du er stadig i live!". Idet jeg fortsatte med behandlingerne, gentog jeg nu og da gastroskopien.

Takket være Dr. Mazzeo, som reddede mit liv, kan jeg nu efter mange år nyde mad med kun noget indeslutningsmedicin.

Da nogen ringede til hende fra balkonen, holdt hendes tante hovedet rundt. De rådede hende så til at tage et lille glas ferrokina på tom mave. Hun overbeviste sin mand om at købe det, og om morgenen gav han mig også et glas.

I det hus herskede desuden også overtroen. Onklen havde altid hovedpine af den vin, han slugte, men ifølge ham var årsagen nogens onde øje. Hans kone måtte tigge ham: hun tog en tallerken vand, hældte lidt salt og en dråbe olie i og begyndte så med prichentu for hovedpinen: - Oglu biridittu, ogliu santissimu, trasi ta sta casa e scaccia stu marocchiu, ogliu biriditto kom ud og køр denne mammucca væk... (Velsignet olie, hellige olie, gå ind i dette hus og køр dette onde øje væk, velsignede olie, gør dig stærk og driv denne djævel væk...).

Denne plet af velsignet olie, da den udvidede sig, ifølge deres tro, det onde øje. Lidt senere blev der drysset vand på de fire hjørner af rummet, og hans hovedpine forsvandt.

For at hele sår blev spindelvæv forbundet med olie og et stykke kød til at lave bouillon. Den forfærdelige sammenblanding var, sagde de, ufejlbarlig! Om morgenen gav de mig et glas vand med magnesia. Efter et stykke tid, helt rystende, måtte jeg ud i kulden for at frigøre mig. Da jeg kom mig, sendte de mig til en kvinde, der spillede trylletricks: med en tråd målte hun mig fra hoved til fod og med samme mål mine vandrette arme. Hvis en brik manglede, afværgede det døden for det år.

Også selvom onklerne på deres egen måde havde tro på Gud, på de hellige, på Madonnaen. Hvert år den 8. september gik de til fods til Tindari, til helligdommen dedikeret til den sorte Madonna omkring fyrre kilometer væk fra byen. Fra jeg var fem år, måtte jeg gøre den bod.

I anledning af pilgrimsrejser til Tindari-helligdommen dagen før lavede tanten kasketter (tøfler) af klude. Onkel gik punktligt på

jagt og fik en vild kanin eller to med hjem for at lave mad. For at gøre et godt indtryk lavede tanten også fyldte auberginer. Hun kiggede i spejlet og tørrede sit ansigt med en klud. På det tidspunkt var sangen "Dove sta zazà, min skønhed" på mode, hvorfra jeg fik den vane at kalde den "zizi".

Vi tog afsted til Tindari omkring elleve om aftenen for at ankomme ved daggry. Træt og udmattet på grund af min skrøbelighed bad jeg mange gange om lidt frisk vand, men de købte det ikke fra boderne som alle de andre trætte mennesker: de stod i kø ved det eneste springvand i nærheden af kirken, hvorfra varmt vand fossede det hjalp ikke at dæmpe varmen. Ifølge traditionen købte de kikærter, favabønner og cannellinebønner, gik derefter til messe, bad Madinuzza og på vej ud mødte de landsbyboerne og mine slægtninge fra faderen. Ved middagstid gik vi for at spise under de omkringliggende oliventræer. Ærgerligt, jeg var så træt, faktisk den dag var der altid appetitlige retter til at gøre et godt indtryk foran vennerne. Frokost inkluderede vildkanin tilberedt i ovnen, som min onkel uvægerligt gik for at jage et par nætter før, fyldte auberginer og peberfrugter, vindruer og hjemmelavede kiks. For at komme hjem tog vennerne et middel: bilen eller hestetrukne vogne. Jeg så på, allerede resigneret med at gå igen. Kun hvis der var en onkel, kunne jeg tillade mig at ride, ellers var det smerter.

Kapitel fem - Uglerne



Stadig om emnet religion, da min onkel var medlem af et broderskab, havde de pligt til at gå til skrifte og kommunikere på palmesøndag i kirken San Giorgio. Ceremonien fandt sted klokken fem om morgenen, hvor præsten først bekendte alle mændene i et kapel, og derefter bevægede sig mod skriftestolen for kvinderne.

Da det blev tantens tur, som bar et tykt sort sjal, bar hun tøjet nær risten for at dække sig så meget som muligt: det så ud til, at hun var nødt til at inhalere kamillete. Han tilstod og så: - Nu er det din tur - sagde han til mig. Selv hvis jeg ville afgive tilståelse i løbet af året, kunne jeg ikke. Min moster skældte mig ud: - Du må ikke gøre grin med Herren, en gang om året er nok, ellers er du ikke værdig til at tage oblaten, fordi du kan synde selv med dine øjne -.

Omkring klokken ni Helligmesse, nadver og straks hjem. Som sædvanlig begyndte hendes onkel af forgæves årsager at bande, hun udviklede en nervøs hoste. Der skete ubeskrivelige scener: hvis man den dag af en eller anden grund havde behov, kunne han ikke spytte, ellers ville han kaste Herren ud af munden på ham. Hvis det skete ved et uheld, ville han tage låget på kanden, spytte i det og drikke væsken igen med vand og sukker. I den

hellige uge blev folk i landsbyen selv om natten for at deltage i aftenprædikenerne, som munken holdt. Om torsdagen blev der tilberedt duer, en kiksdej i forskellige former med hårdkogte æg kogt med vand og ring, en giftig farvestof. Langfredag om morgenen, faste, blev alle de hvedespirer prydede kirker besøgt, derefter blev tre nevøblade slugt (lægeurt med en meget intens duft), som garanterede velvære hele året.

Du behøvede ikke at arbejde i løbet af dagen for at undgå at skade Jesus korsfæstede, hvis du syede ville nålen stikke, hvis du så, at der var risiko for at skade din krop, og så videre. For den dag, hvad end jeg gjorde, blev jeg ikke engang ramt, ellers ville Jesus græde. Klokkerne elleve lørdag var der messe for fred og opstandelse. Alle børnene tog duerne med for at modtage præstens velsignelse og derefter spise den. Jeg har aldrig været i stand til at fjerne den tilfredsstillelse, fordi jeg skulle beholde min due med to æg til skoleturen, der blev arrangeret tirsdag efter påske. Jeg var nødt til at tilbyde læreren et æg. Påskedag købte de mig et marcipanlam, det mindste for ikke at bruge for meget. Onklen var nærig nok til at pudse sine sko med soden fra panden, der dannede sig på bålet. Hvis tanten vidste, at et job var færdigt, og de betalte for det, ville hun anbefale mig: - Spørg din onkel, om han kom med pengene -.

Hun og jeg måtte næsten forgude ham som to slaver, indtil han blev flyttet og gav hende ti lire og mig fem. Jeg kunne ikke bruge mine penge, fordi de var bestemt til sparegrisen. Engang fortalte jeg min tante, at jeg ville spille i lotto. Hun takkede ja, fordi hun håbede på at vinde. Min var en løgn. I virkeligheden følte jeg mig også svækket i påklædning sammenlignet med mine kammerater: de havde nederdele, men min tante kunne ikke lide dem, og jeg blev tvunget til at bære hele kjoler. Alle havde hvide, brune eller blå knæhøje sokker af bomuld, jeg måtte nøjes med

hendes orange sokker, som kostede mindre end de andre. Jeg bar dem over knæet understøttet af et elastikbånd, men det største problem er, at de uden en fod nåede op til anklen. Over den havde jeg et par korte strømper med manchet. Jeg var allerede marginaliseret nok, og jeg var nødt til at udmærke mig også for tøj. Med de fem lire tænkte jeg på at købe mig et mere anstændigt par sokker, som jeg ville have på om morgenen, inden jeg skulle til undervisning. Butikken var lukket den dag. Jeg kunne ikke gå hjem med pengene, fordi min tante ville have opsporet dem. Jeg tænkte på at gemme dem under en sten langs muldyrsporet. Det regnede om natten, og da det var papir, gik de fuldstændig i opløsning, som jeg indså næste morgen, da jeg gik for at hente dem.

Der gik femten dage, og min tante spurgte mig, om jeg havde vundet i lotteriet. Allerede dengang var jeg ikke oprigtig og sagde ja. De penge kom aldrig. Langfredag, under optoget til ære for Vor Frue af Sorgernes møde med læreren, bad hun om forklaringer. Jeg var ved at dø af skam. Hun var naturligvis uvidende om alting, så jeg tog to lussinger fra min moster under hendes strenge blik. Jeg gik altid frivilligt i skole, men med dårlige resultater. Ingen forstod mig, og jeg blev altid forfremmet takket være anbefalinger, så min mor var rolig, at de altid fik mig til at studere. Jeg havde det fint med bare katten, indtil den fulde onkel en dag vendte tilbage fra landsbyen med nogle amal, og dyret tog et stykke for at brødføde sig selv. Han tog en musket efterladt af soldaterne og dræbte ham i det åbne land. For mig var det en stor skuffelse.

Ved tærsketiden gik jeg ud og plukkede hvede- og bygkerner, der var tilbage på naboernes gård, puttede dem i en pose og tog dem med til Signora Tindaras mølle ved floden. Så bragte jeg melet til Novara til min mors kusine, der som et erhverv, som

enke med to små børn, om morgenen gik for at samle træ i skoven og tændte ovnen for at tilberede brød til den, der kom med melet til hende. lidt penge og lidt brød til børnene.

I september, da fignerne var modne, klatrede jeg i træerne og samlede de velsmagende frugter og lagde dem i sivkurve, der var hængt fra grenene med en krog. Fignerne blev skåret og efterladt til tørre i solen på en stok. Efter et par dage blev de tørre. Plantet i store kurve blev de spist om vinteren. I de gode tider plejede Signora Maria, en nabo på landet, at komme for at tilberede tørrede figner. Jeg gik ofte for at se hende. Hun var mor til mange børn. En af dem, Carmelo, var epileptisk. Nogle gange var det ikke længere at finde. Den bekymrede mor gik for at lede efter ham, og jeg morede mig nærmest med hende.

Da jeg gik i femte klasse, havde læreren bedt om at informere forældrene om, at hun ville tage os med i biografen for at se filmen "Den lille alpine dreng". Onklerne: "Du går ikke for at se det snavs". Nevøen til præsten overfor havde hørt: "Du skal sende hende, jeg har heller ikke set det." Så blev de flyttet, og jeg kunne gå.

Der var kommet en pakke fra mor med slik. Jeg havde taget nogle med i skole. Det var en tid med hungersnød og slik var der også mangel på. Min lærers søster underviste i fjerde klasse, mens jeg gik i femte klasse. Hun bad om slik til en fattigere pige end mig, der var syg, og jeg efterlod dem alle til hende.

I 1945 vendte min far tilbage til Domodossola. Jeg så ham igen i april 1946 og med ham var min mor, som ventede et barn.

Jeg tilbragte ti glade dage med mine forældre. Jeg besøgte ofte mine bedsteforældre og onkler, så jeg spiste så meget, jeg ville, og drak mange sodavand fra min bedstemor, som solgte dem. Til sidst ville min mor tage mig med til det øvre Italien, men min tante, altid falsk og egoistisk, overbeviste hende om at forlade

mig hos hende. Jeg gik i femte klasse, altid med besvær i betragtning af min skrøbelighed. I eksamensdagene kom nyheden om fødslen af hans lillebror. Alle glade, men undskyld på samme tid græd jeg af glæde og smerte. Måske derfor forfremmede læreren mig, selvom hun ikke åbnede munden om eksamenerne. Det år oprettede de en gymnastikafdeling i landsbyen, og næsten alle mine ledsagere havde forberedt sig til optagelsesprøverne for at få adgang til den. For mig var der ingen muligheder: mine onkler var overbeviste om, at kun ugler gik på den slags skole. Faktisk, efter at have afsluttet gymnasiet, skulle man til Messina for mestrene. Mine forældre skulle sørge for at sende pengene til bøgerne, de ville ikke have handlet. Jeg blev ved med at græde, fordi jeg ville fortsætte mine studier. De tilbød mig så muligheden for at melde mig ind på den professionelle biennium, en slags meget dårlig mellemskole, der varer to år. De fattigste gik der, i hvert fald accepterede jeg. Gående frem og tilbage, morgen og eftermiddag deltog jeg i kurset. Skolen var blandet: de mest bøvlende drenge rakte hænderne op mod instruktøren, der underviste i matematik, de slog også italienske og franske lærere i stykker. Husarbejde blev lært til pigerne og landbrugsbegreber til mændene. I virkeligheden lærte man intet overhovedet. Mit overskud var godt at være genert og med en stor tørst efter at lære.

Inden skoleårets afslutning havde lærerne forberedt os til et velgørenhedsteater. Jeg var nødt til at dukke op klædt som en gadepindsvin. Onklens flade kasket var der, shortsene manglede. Da jeg fortalte det til min tante, udbrød hun: "Du er sød at stille kaution." Jeg tabte ikke modet: Jeg gik til barberens kone Liezza for at bede om at låne hendes søns bukser. Så om aftenen for koncerten klædte jeg mig ud som en gadebørn, under mange bifald og desperation fra mine onkler, som var til stede blandt

publikum til lejligheden.

Desværre gik selv de to år, og jeg afsluttede skolen for evigt og troede, at jeg var forblevet lige så uvidende som og mere end før.

Sjette kapitel - Tilgiv mig venligst (Stjernelys)



Jeg var tolv, da min mor i august kom på besøg med min far og lillebror, som jeg så for første gang. At se hendes lille ansigt gjorde mig glad, og jeg husker den dag som en af de bedste dage i mit liv. Mine forældre var fast besluttede på at tage mig med for at få mig tilbage til skolen, men min tante distraherede dem for så mange gange fra tanken: hun ville have sendt mig for at være syerske med udsigt til at lære faget godt. Og sådan skete det, mod min vilje. Mine forældre rejste, og jeg blev på Sicilien som en idiot. Siden da havde jeg ikke mere ro, og jeg græd altid hemmeligt. Mine onkler sagde, at mine forældre bestemt ikke ville have elsket mig, som de gjorde, at de havde opdraget mig som en datter (en datter ville helt sikkert have gennemgået de samme smerter som mig). En dag gik min moster til byens bedste syerske, hvor min mor også havde lært faget, for at spørge hende, om hun ville ansætte mig. Syerinden svarede, at hun allerede havde otte piger og ikke kunne øge antallet. Næste dag bragte hendes moster hende nogle æg for at overbevise hende, og hun sagde: - Kom tilbage om en måned, måske tager en af lærlingene til Torino, og der er stadig en ledig plads til din

niece -. Punktligt, efter en måned sendte min tante mig til laboratoriet. Den unge dame, som ikke var mere end halvanden meter høj, bød mig velkommen: - Okay, jeg tager dig, fordi jeg har ondt af dig, du vil vel hellere komme til mig end blive på landet hos din moster -. Han tog ikke helt fejl i at tro det. Næste dag klokken otte præsenterede jeg mig selv. - Begynd at feje laboratoriet - sagde han til mig - så vasker du gulvet -. Historien begyndte at irritere mig. Jeg gik i gang med at gøre rent, så godt jeg kunne. Jeg var lille af statur, jeg var tolv, men jeg så otte ud.

Jeg vidste ikke, hvordan jeg skulle vaske gulvet: på landet var det lavet af sten, og i landsbyen, hvor der var fliser, vaskede min tante dem aldrig for ikke at slide dem op. Jeg prøvede at gøre mit bedste, men syersken kaldte mig et æsel, fordi jeg ikke havde vasket mig godt. Ved nitiden ankom arbejderne og begyndte at interessere sig for den nye causita (lille pige). De så alle sammen medlidende på mig. Jeg hørte deres taler og faldt ned fra skyerne uden at vide det væsentlige i livet. Nu og da gav de mig lidt arbejde som syerske, ting jeg ikke gjorde med vilje, altid forbitret over ikke at have kunnet studere. Der var en positiv side ved dagen: ved middagstid, uden at skulle tilbage på landet, spiste jeg stille og roligt derhjemme, bredte en serviet på bordet, ordnede glasset, flasken med vand og en tallerken. Kort sagt, for at spise et stykke hårdt brød og ost nød jeg at dække bord som alle almindelige mennesker. Efter frokost gik jeg til en nabo, der var ni år ældre end mig og var syerske. Hun hjalp med at åbne mine øjne for min naivitet. Hos hende boede hendes mor, en søster med elefantben og en anden invalid.

Nogle gange inviterede de mig til en skål suppe. Syerinden bad mig hjælpe hende med at krydssømme babytøj. Engang fik jeg et anfald af tristhed og holdt op med at arbejde halvvejs. En anden gang tog jeg på trods af asken fra brændeovnen og spredte dem

langs trappen. De sagde: "Hvem eve paccia? Fik jeg en sygdom?". Til sidst forstod de mig og tilgav mig.

Nogle gange gik jeg op til nonnerne på børnehjemmet Antoniano for at lege med de forældreløse piger. Jeg misundte dem lidt, fordi de levede deres dage i orden. De spiste med bordet altid godt dækket, så spillede de og til sidst på faste tidspunkter viede de sig til Guds hengivenhed ved at bede. Jeg tænkte: - De er heldige, de har ikke længere forældre og alligevel bor de godt hos nonnerne, mens jeg har forældre, men jeg er tvunget til at bo hos disse bearish onkler -. Uden at de vidste det, for at undgå et efterfølgende kedeligt forhør, besøgte jeg af og til en tante, som boede i landsbyen. Jeg bad hende om penge til at sende et brev til hendes forældre og trygle dem om at tage mig med.

I november hvert år tog de mig med til Sant'Ugo-messen, som fandt sted i Piano Vigna. På denne lokalitet indrettede farforældrene et skur, hvor de tilberedte grillet kød og pølser, som de solgte sammen med et godt glas vin. For mig var det en mulighed for at være sammen med mine faderlige slægtninge, nyde godt kød og drikke en farvet sodavand, se på boderne med salg af fyrfade, lanterner, lerkar, kvarts og bumbaelli.

Næste dag tog vi igen til Badia Vecchia til Sant'Ugo-festen, en messe, et lille optog og derefter i bedsteforældrenes butik, som tilbød mig pølse, brød og sodavand, tappet denne fra en lukket flaske med en bold indendørs.

En gang før jul tog vi til Messina i 3 dage. Vi sov hos en slægtning. Jeg kunne ikke lide hende: hun plejede at fortælle sine onkler, at hun stjal æg fra en bondekone på markedet og distraherede hende. Jeg havde lært i katekismus, at man ikke skulle stjæle. Med datteren om aftenen gik vi til en herre, der byggede figurer. For at være generøs gav mine onkler mig penge

til at købe dem. På det salvede bord i Castrangia var jeg i stand til at bygge en tremmeseng. Med aspargesgrene og nogle bomuldsflager dannede jeg en hytte. Om aftenen nød jeg stemningen af to stearinlys skabt med valnøddeskaller gennemvædet i olie og et stykke snor ved siden af Jesusbarnet. Onkel Michele satte også pris på ideen og ville belønne mig: "Ntoia, skræl to flosser", og min tante gik for at hente dem under deres seng, hvor de lå.

Da jeg stoppede for at sove alene i Novara, gik jeg under julenovenen sammen med min nabo Antonietta til den funktion, der blev holdt klokken 5 om morgenen i Annunziata kirken. Bagerst i kirken stillede sakristanen stolene til rådighed mod betaling. Vi tog dem med hjemmefra. På vej tilbage besøgte vi Carolina, ingeniørens vaskedame, allerede på arbejde tidligt om morgenen under trappen. På det tidspunkt var hun allerede gået for at hente vand fra San Francesco-fontænen med store quarts for at fylde træbaljen. Han sagde: "Caùsi, vent her, jeg skal se, om herrerne havde kiks til overs i går aftes, så du kan spise morgenmad". Han vendte næsten aldrig tomhændet tilbage. Jeg inviterede Antonietta til at komme op, og vi tændte fyrfadet. Da Carolina ikke kunne finde andet at spise, gik jeg ud i køkkenet for at hente et stykke hårdt brød og et glas vand fra "bumbaello". Indtil kl. 8 stoppede vi for at lave dækkeservietter, så sagde vi farvel: Jeg gik på værkstedet, Antonietta gik til hendes hus for at hjælpe sin mor, da hun var den eneste datter med 8 søskende.

Alene i Novara følte jeg mig som en borger. Da jeg besøgte bedstefar Turi, rensede jeg vinduerne for ham, og han gav mig "en srea" (et tip). Jeg gik for at købe neglelak. Jeg købte også opløsningsmidlet for at fjerne det, da jeg fornemmede, at jeg ville møde mine onkler. Jeg brugte talkum som ansigtspudder. Ak: en dag lod jeg det stå på mit ansigt og gennemgik mine problemer,

lussinger og fornærmelser. "Hvor fik du pengene fra det lort?" Og jeg: "Ser du ikke, at det er mel?". I mellemtiden var naboerne flyttet til et andet kvarter. En dag inviterede de mig til cirkus. "Jeg har ingen penge ...", sagde jeg. De lånte dem til mig. Om eftermiddagen tog jeg til værkstedet for at nyde showet: aber på trapez, børn på heste, elefanter, klovne, ting, der aldrig er set før. Desværre måtte jeg have 8 lire.

Et par dage senere, på vej til Castrangia, i San Salvatore mødte jeg en skolekammerats mor med en pose fyldt med grøntsager købt hos bønderne. Han spurgte mig, om jeg kunne tage tilbage til landsbyen (af datidens mentalitet skammede han sig over at gå på pladsen med tasken!). Jeg takkede ja, og tænkte, at jeg ville skrabe nogle penge sammen med spidsen. Desværre belønnede hun mig med fire jordnødder efter at have nået sit hus med besvær. Jeg mistede ikke modet. Jeg fik en lire ved at sælge en dækkeserviet til en dame fra Fantina. Jeg byggede pap Pinocchios med ben og arme bevæget af en snor. Nogle børn købte dem for øre. En anden idé: solbriller til fattige børn. Jeg ledte efter gennemsigtige farvede slikpapir foran stængerne. Med sukkerpapir skar jeg rammen ud, og jeg var i stand til at inddrive andre øre. Efter to måneder lykkedes det mig at returnere de 8 lire.

På trods af sin høje alder havde bedstefaren astma og et brok, som han havde båret på siden han var fem år, forsøgte han at distrahere sig på landet, da hans datter næsten aldrig besøgte ham. Han havde det fint i de to sommer måneder, hvor hans svigerdatter ankom fra Messina: hun vaskede hans linned og ransagede huset for at rense det for alt, hvad der havde akkumuleret i løbet af året.

Da vi mødtes, sagde hun til mig: 'Din tante er skamfuld, du kan ikke få en stakkels gammel mand til at lide sådan i snavs.' Om

aftenen gik jeg for at melde, men tanten kritiserede sin svigerinde: - Hun er borger, hun kan selv mene, hvad hun vil -. Og jeg svarede: "Du har ret, jeg har set den rengøring, du laver: du har endda vasket urinalet med syre, og det skinner igen". På dette tidspunkt slog han mig, fordi vi ikke skulle tale om disse ting, og jeg var ulækker.

En dag gav min bedstefar mig nogle penge, og jeg købte en sangbog, som pigerne i værkstedet talte om. I nogen tid lykkedes det mig at skjule det, men en aften havde jeg ikke tid, og min onkel, da han indså det, begyndte at bande: "Selv dette grimme vrøvl, nu er du ved at blive en bølle." Ved de ord rev jeg det i hans ansigt, før han gjorde det. Overfor mit oprør så han ikke mere, han trak ned i linningen på sine bukser og begyndte at slå mig voldsomt. Jeg var omkring tretten, og det var den eneste gang, han sagde til sin kone: 'Jeg hørte, at en dame tager afsted til Øvre Italien for at følge din niece til landsbyen og sende hende med hende til sine forældre'. I det øjeblik følte jeg mig glad, jeg glemte også smerterne ved de tæsk, jeg havde taget, så gik jeg hen og satte mig eftertænksomt på græsset. Mørket begyndte at falde på, tænkte jeg, mens nattens skygger trængte ind i træernes grene og en let kold vind kom op fra floden.

Jeg lænede mig op ad et valnøddetræ og faldt i søvn og kiggede på skyerne. Jeg drømte meget, en sværm af farverige drømme. En let brise kærtegnede mit ansigt. Jeg åbnede mine øjne og elskede mærkeligt nok det sted, som jeg altid havde hadet, og jeg indså for første gang med forbavselse, at det kun blev oplyst af stjernernes lys. Jeg lod mig gå i denne tilstand af opgivelse, jeg drømte igen. Lykke som en mystisk væske kom ind i mit lille væsen dråbe for dråbe. Jeg var ikke en sød lille pige. Mine fødder var rynkede efter at have gået på åens skarpe småsten, men hele min krop og endda min sjæl var nu vant til at

afsky alt, der kunne virke sødt og ømt. Men jeg indrømmer, at den korte søvn den aften var vidunderlig, og jeg har aldrig fundet den igen. Måske er det derfor, jeg stadig husker det. Pludselig hvilede en hånd på min skulder, tante Antonia ankom og ophidsede mig på sin egen måde brat: "Lad os gå hjem. Når vi kommer dertil, vil du kysse din onkels hånd og sige til ham - venligst tilgiv mig -". Og sådan var det.

Den aften lagde jeg mig rystende, kunne ikke sove om natten og tilbragte timerne i krampagtig forventning om dagen. Hvis jeg faldt i søvn uden at være klar over det, ville jeg pludselig begynde som ved et kald eller et samvittighedsstød, der krævede mig vågen og i smerte og ikke ville give mig pusterum. Jeg brugte resten af tiden med åbne øjne på at granske monstrene, som nattens mørke tegnede på væggene, og uden at have kræfter til at gøre noget, græd og græd jeg. Men det var ikke et trist råk, det var noget andet, jeg ikke kunne høre. Den næste dag gik jeg ikke til laboratoriet, fordi min krop lignede et kort, den var så forslået. Jeg gik først tilbage efter en uge, da mærkerne begyndte at falme.

Kapitel syv - Emilia



Søndag eftermiddag tog jeg på børnehjemmet med nogle venner: en nonne forklarede evangeliet for os på en pæn måde med nogle relevante vittigheder. Sikke en fornøjelse at tilbringe den time i glæde. En dag fortalte han os, at i oktober ville biskoppen af Messina ankomme til konfirmation.

- Ræk hånden op, hvis du vil have dette sakramente, så jeg kan kommunikere det til ærkepræsten Monsignor Salvatore Abbadessa - Uden at vide, hvad jeg skulle gøre, rakte jeg frygtsomt hånden op. Et par dage senere fortalte jeg zizi. Hun var flov: hun skulle lede efter en gudmor. Jeg friede til postbudets datter, frøken Rina, en ung lærerinde. Hvordan kan vi spørge ham? Næste dag gik vi til hendes hus, og hun sagde ja. Den 9. oktober 1948 om eftermiddagen tog jeg med mine venner til Moderkirken for at skrifte. Den følgende dag gik jeg til gudmorens hus om morgenen, og hun gav mig et filigranarmbånd sammenflettet med små hjerter. Jeg begyndte at glæde mig. Klokkeren 11 gik vi i kirke. Biskoppen ankom og begyndte at fejre den hellige messe. I pausen stillede vi os op i midterskibet, og en efter en bekræftede han os. Efter messen tilbød onklerne ikke engang gudmoren en kop kaffe. De hilste bare på hende ved blot at kalde hende "commare".

Jeg husker, at der som barn, da jeg vendte tilbage fra Castrangia, før jeg ankom til landsbyen, var et kapel dedikeret til Frelseren. Zizi stoppede et øjeblik og sagde højt "åh mødre, åh mødre...". Jeg troede, det var en bøn. Da jeg blev ældre indså jeg, at hun i stedet ringede til sin afdøde mor, da kirkegården ligger lige over kapellet. Jeg havde aldrig besøgt kirkegården, fordi zizi ikke engang gik til helgenfesten. Jeg vidste, at folk ved den lejlighed købte blomster hos Signorina Signorino på et sted, der hedder "Fussadello", og næsten i procession gik de for at dekorere deres kæres grave. Engang friede jeg til zizi: "Hvorfor tager vi ikke også hen og besøger din mors grav?"

Hun svarede, at hun ville være ked af det. - Det nytter ikke noget at påkalde sig "mødre - mødre", hvis man ikke vil bringe hende en blomst. - Ved disse ord blev han næsten rørt. Vi tog til Fussadello for at købe nogle krysantemum. Allehelgensdag gik jeg hen for at ringe til bedstefar Turi for at tage os med til "mødres" grav, for mig bedstemor Rosa. Bedstefar havde for nylig fået genopbygget den grav, fordi den eneste bombe, der blev kastet på kirkegården i krigstid, havde ødelagt den.

Selvom jeg var stolt over at have vundet endnu en kamp, gik mine tanker dag og nat til mine forældre. Jeg forsøgte at distrahere mig selv, da jeg var i laboratoriet. Jeg begyndte at nyde at sy: Jeg forberedte vattet til skulderpuderne, jeg blæste på kuljernet. Da strygejernet var varmt, strøg de store piger stykkerne for at lave tøj. For at holde den stram var det sædvanligt at sætte blylodder syet mellem to bånd på kanten. Jeg plejede at købe dem af min gudfar, som solgte materiale til rifler. Det var piller, som jeg skulle flade med en hammer. Nogle gange flader jeg endda fingrene... Imens holdt fru Orlando betalte skærekurser for ældre piger. Jeg sad langt væk, men anstrengte mine ører for at forstå noget fra lektionerne. Engang sagde

onklerne, at vi ville tage til Fantina for at finde "commare" og "compare", dem, som, da de kom til Novara for vigtige ærinder, sov hos os. Engang spurgte gudmoren zizi "Hvor gammel er du?" Og zizi: - Mi orbu da vista i l'occhi, nun mi riguordo - (hvis jeg manglede mit syn, husker jeg det ikke).

Med bedstefar Turis tip var jeg gået for at købe et stykke grønt stof, for at teste mine evner lavede jeg en nederdel. Afrejsedagen til Fantina ankom (to timers gang). Vi stod op klokken 4. Jeg ville overraske Zizi ved at tage min nederdel på. Det var så smalt, at jeg næsten ikke kunne gå. Da de så min kreation, begyndte de at sige: - Vi har rejst den, og nu hvor den begynder at vokse op, er den en koket. Det får os til at skamme os. Og jeg påpegede: "Jeg tager ikke denne af, hvis du vil have den sådan, ellers går du!" Men i mit hjerte tænkte jeg "hvordan kan jeg gå i sådan en stram nederdel...". Vi ankom alligevel til vores destination. Kommaren spurgte, hvor jeg havde fået lavet sådan en smuk nederdel. - Sa figi illa - (hun gjorde det) sagde zizi. - Så når vi skal sy noget kommer vi til hende -. Ugles stolthed...

Nogle gange så jeg ting i landsbyen, der gjorde mig ked af det. Emilia var døvstum, måske hjemløs. De fleste dage gik han forbi gaden, hvor jeg boede. Hvis han mødte nogen, lagde han hånden for munden. Nogle gange tilbød folk hende et stykke brød, men der var dem, der skruppelløst gav hende osteskorper og så gemte sig for at se reaktionen: stakkelen sad på trappetrinet til en dør og slog hovedet mod væggen. En dag, da jeg gik i butikken for at få noget tråd, hørte jeg Antonio, den blinde mands høje stemme. Fra klosteret, der ligger på toppen af byen, meddelte han, at sardinerne var ankommet. Med et par lire fra min bedstefars tip, som jeg havde til overs, gik jeg til fiskehandleren for at købe et par ounces. Ved middagstid tændte jeg komfuret med kul, kogte sardinerne og lagde dem i et stykke

sukkerpapir. Da jeg så Emilia gå forbi, gav jeg dem til hende. Hun kiggede forbløffet på dem og smilede lidt for at takke mig. Jeg så hende sidde i den sædvanlige døråbning, ikke banke hovedet mod væggen, men sætte sine tynde fingre til munden. Jeg spiste ikke den dag: Jeg var nødt til at rense de resterende gløder af komfuret for ikke at lade mine onkler forstå mine tiltag.

Angela gik langs den vej omkring middagstid sammen med sin søn Nino, en handicappet person, der gik, men talte med fagter. De gik med en spand for at få suppe på børnehjemmet. En dag var Nino alene med sin spand, tæt på mit hus klædte to drenge ham af og løb væk. Han var ikke i stand til at trække sine bukser op. Han var uden undertøj. Jeg gik frygtsomt ned for at klæde ham på. Det var første gang, jeg så en nøgen mand. Ve, hvis onklerne havde vidst det, ville det have været en skandale.

I et af de mange breve sendt til mine forældre havde jeg udtrykt ønske om et armbåndsur. Da jeg vidste, at Signora Agostina var kommet fra Domodossola, gik jeg for at se hende. Så snart han så mig, krammede han mig og gav mig en pakke sendt af mine forældre. Jeg åbnede den, og til min overraskelse fandt jeg en brun lammepels med krøller i fingerstørrelse, en filthat og en æske med et ur. Jeg rystede af glæde, da damen justerede det på mit håndled. Han gav mig et glas vand for at komme mig og løb hjem. Dagen efter, da mine onkler kom til Novara, sagde de, at hvis jeg havde den pels frakke på, ville de tro, jeg var skør: ingen i byen ejede sådan noget. Jeg bar den dog med stolthed. Jeg trak ærmet tilbage for at lade alle bemærke uret. Jeg gav den ofte reb, så på kort tid gik den i stykker. På vej til Castrangia mødte jeg nogle ældre mennesker, der spurgte mig om tidspunktet. For ikke at gøre et dårligt indtryk kiggede jeg på det nu uopretteligt ødelagte ur og sagde, at jeg havde glemt at spole det op. - Tak selv -. De hilste på mig og fortsatte deres vej.

I forhold til mine venner var jeg lille og tynd, de var alle sammen "udviklede". I et brev spurgte min mor zizi, om jeg var "udviklet" som min søster Rosa. Men for Zizi at tale om disse ting var tabu. Han vidste ikke, at jeg vidste alt om livet. Oprørske som altid sagde jeg til hende "Jeg er ikke 'frøken', fordi jeg er underernæret". Og hun: - Hvad siger du? Vi har altid støttet dig. En aften sov jeg i Castrangia, og jeg havde det dårligt. Jeg var i koldsved. Jeg troede, det var slutningen, bad, græd og gik ud i mørket for at tisse et par dråber. Og de: "Hvis du rejser dig igen slår jeg dig!". Måske beskyttede Madonna del Tindari mig. Jeg gik tilbage til halmsengen og faldt i søvn. Dagen efter på laboratoriet i Novara så Signorina Assunta mig blegere end normalt. Da servitricen bragte hende kaffe og mælk med ristede skiver, som hun gør hver morgen, tilbød hun mig også noget.

Kapitel otte - Svalernes flugt



Da jeg tilbragte meget tid i Novara, syntes livet at have ændret sig: måske fordi jeg besøgte bedstefar Turi, og jeg gladeligt chattede med ham hele eftermiddagen. Han fortalte mig mange historier om sit liv, og hvor vanskelig hans eksistens engang havde været. Derudover havde jeg, der bor i Novara, mulighed for at overvære de vigtige begivenheder, der fandt sted i byen. Frem for alt rørte de store religiøse funktioner, processionerne, dåbene, konfirmationerne, men mere end noget andet bryllupsceremonierne mig. Dengang blev bryllupper fejret om aftenen, jeg gik næsten altid for at browse med mine venner i kirken San Nicola.

En aften så jeg en brud i en hvid kjole gå ud sammen med sin far. Hvid som sne, hun lignede en dukke, hun var så smuk! Det var Carmelina, der giftede sig med Filippo. Jeg identificerede mig fuldstændig og dagdrømte: "hvem ved, en dag kunne det også blive min tur...".

I de dage havde jeg mærkelige fornemmelser, der var noget nyt og mærkeligt i luften, jeg havde forudanelser. Jeg var rastløs og ventede på, at en ekstraordinær begivenhed skulle ske. Og begivenheden lod faktisk ikke vente på sig. Omkring middag kom postbudet som regel forbi. En dag i juni måned hører jeg hans brølende stemme: "Campo, der er post". Jeg tog brevet, det kom fra ... Domodossola! Mor skrev til sin søster.

Jeg åbnede den brat, indtil jeg næsten flåede den af og læste den, der var nyheden, jeg havde ventet på et helt liv: omkring den 12. september ville min mor komme til Sicilien for at hente mig og tage mig nordpå! Nu var jeg en ung dame, fremtiden ventede mig, og jeg skulle finde et job. Da jeg vidste, hvilken reaktion min tante ville have haft, gemte jeg af forsigtighed brevet i bunden af en krukke, som indeholdt et hav af skrammel: hvis zizi havde læst det stakkels mig... Nogle gange kom onkel Micherillo til butikken, når han arbejdede ikke i landsbyerne i Novara. Nogle gange kom han sammen med zizi, og forskrækket sagde han: "Det er et stykke tid siden, din mor skrev, der må være sket hende noget...". Jeg var derimod bange for, at der ville komme endnu et brev med nogle hints. En dag kom der faktisk én, men heldigvis uden hentydning til turen til Sicilien. Sommeren gled langsomt af sted for mig, jeg kunne ikke vente på, at den krampagtige ventetid skulle slutte. Arbejdet hjalp mig med at holde op med at tænke og fordrive den tid, der adskilte mig fra min mors ankomst. Til Himmelfartsfesten den 15. august ville alle mennesker vise deres elegance og i laboratoriet var der altid meget at lave, mere end normalt: mange damer ville vise deres nye kjole frem. 13. august var dedikeret til kvindelige arbejdere, der kunne sy deres eget tøj.

Jeg havde bedt zizi om at købe tingene for at være på niveau med venner. Hun var enig, og jeg valgte et billigt beige stof med

blå knudedesign. Den unge dame på værkstedet klippede den til mig og bestilte en ældre arbejder til at hjælpe mig med at sy den. På festdagen havde jeg en ny kjole som alle andre.

Der var også nogle bekendte, der var kommet fra Fantina. En af dem havde set min berømte stramme nederdel. Han tog et stykke stof med og spurgte zizi: "Din niece skal lave en kjole til mig, hun er så god!". Jeg tog hendes mål. Jeg havde i tankerne en model, som Signorina Assunta havde lavet til en kunde. Jeg bad om lidt tid om at klippe den og prøve den. "Okay, stoffet er lidt tungt, velegnet til efteråret. Jeg kommer omkring den 20. september."

I mellemtiden inviterede Carmelina, en pige fra værkstedet, alle sine venner til sit bryllup, som fejredes en septemberaften i Matricekirken. Med zizis tilladelse gik jeg til ceremonien. Blandt gæsterne var der også en dame fra Domodossola, som meddelte sin forestående afgang: "Concettina, dine dage er talte i Novara. Din mor kommer snart og henter dig".

Efter de rige forfriskninger vendte jeg glad hjem. Dagene gik, og festen Tindari den 8. september ankom, det år virkede den meget lange rute, der snoede sig langs fiumaraen, slet ikke så hård og uendelig som første gang, jeg følte, at jeg fløj. Tilbage i Castrangia informerede jeg zizi om, at jeg ville blive et par dage med den opfundne undskyldning, at laboratoriet ville forblive lukket indtil den 12. Den morgen bankede mit hjerte. Vi plukkede nogle figner til at tage med til en nabo og tog til Novara. Halvvejs så jeg min mor på afstand komme ned ad muldyrsporet. Jeg løb hen til hende og krammede hende med al den styrke, jeg havde i mine små arme. Zizi begyndte at råbe: "Hvorfor kom du pludselig? Tror du, du kan tage Concettina med dig?" "Ja - svarede moderen - vi rejser om tre dage". "Det kan du ikke, han skal forberede en kjole til en dame fra Fantina." Det var endnu en

undskyldning for at holde mig tilbage. Han skreg hele tiden. Jeg rørte passivt ved himlen med en finger. Min eneste fortrydelse ville have været, at jeg ikke længere ville være i stand til at besøge bedstefar Turi.

Om aftenen den 14. spiste vi middag. Zizi åbnede kun sin mund for at fornærme min mor: "Hvor modig tager du hende fra mig, du har intet hjerte, du får mig til at lide for meget, jeg betragter dig ikke længere som en søster." Jeg så Michelillo for første gang med tårer. Under dens ru og hårde skal som træ var åbenbart nogle få dråber af menneskeheden forblevet fængslet. Jeg var derimod blevet kold som marmor, og jeg blev slet ikke rørt.

Jeg sov ikke et blink om natten, tusindvis af tanker jagede hinanden kaotisk i mit sind, og jeg kunne ikke vente til morgenen kom for at tage afsted. Mor havde bestilt taxaen fra en herre med tilnavnet "cauzi i wolf" (ulvebukser). Ved daggry stod vi op, en sidste touch til papkufferten og en hilsen til onklerne. Min tante kom ved afrejsen ud af sit værelse i tårer, med håret løst, og kastede sig for min mors fødder og tryglede: "Nu vil jeg slå mig selv ihjel, og du vil have døden på din samvittighed resten af dit liv! dig spørger jeg på knæ - sagde hun - jeg er kun en fattig kvinde, alene og behandlet som et udyr af en falsk mand, ingen elsker mig. Min søster, jeg beder dig om ikke at tage hende fra mig, forbarm dig, du har ingen ret til at lade mig være i fred, hun voksede op hos os som en blomst og nu ingen taknemmelighed!"

Med sit hår pjusket og ansigtet dryppende af mudder, bankede han jorden og forbandede hele universet. Min mor havde forstået, at hendes søster var blevet farlig og var ved at miste forstanden og flippede ud. Hun rørte sig dog ikke, hun lod sig ikke bevæge til medlidenhed, hun var døv for sine rablet, hun så ud i det fjerne og ventede på, at hendes drama skulle ende. Da min tante indså, at min mor var ubøjelig, skyndte hun sig til sit værelse og

nægtede os et sidste farvel. Pludselig gik vi, hun vendte bandende tilbage på gaden, da vi gik væk, så vi hende krympe, indtil hun blev en lille sort kugle, der blandede sig med stenene. Måske havde jeg været grusom mod hende, som kun børn ved, hvordan man er, men jeg husker, at da jeg gik væk fra hendes hus beskyttet af min mors hånd, da jeg så, at hun var ved at forsvinde fra mit syn, alt min vrede pludselig blev til hengivenhed, og jeg følte en følelse af medfølelse med hende (jeg erfarede senere, at Zizi sørgede over mig på gaden i et par måneder, som om jeg var død).

På Piazza Bertolami åbnede taxiens døre. Fra vinduet hilste jeg på alle, jeg så, indtil landets ende. Under rejsen iagttog jeg med et sus i hjertet landskabet og byen, der langsomt bevægede sig væk fra mit blik, vi forblev stille i lang tid, indtil jeg så havet. Nu var jeg langt fra Novara, bestemt! Modsatrettede tanker kæmpede i mit sind, og jeg kunne ikke kontrollere dem, så vågnede jeg, da min mor strøg mig og advarede mig om, at vi var ankommet. Så elskede jeg intenst det land, som jeg havde afskyet så længe på grund af det triste liv, jeg førte. På Vigliatore-stationen var der stor forvirring, mange som os tog afsted mod nord med deres papkufferter og andre tasker.

Der kom en tynd vind fra havet, og jeg mærkede saltet, der smagte mine læber. En god følelse, som jeg følte for første gang. Vi ventede på toget i en halv time. For mig var det ny luft. Folk sang den populære sang "Professor, fortæl mig, hvad der kom først, hønen eller ægget." Alle var på vej tilbage fra ferier på kontinentet. Ankommet til Messina så jeg med forbløffelse vognene komme på færgen. Det var midt i september, og tusindvis af svaler cirkulerede på den meget blå himmel over sundet. Med deres flugt broderede de min drøm: endelig at vende tilbage for at bo hos min familie. Jeg prøvede at se Gud i

midten af den lyse baggrund, og selvom jeg ikke så ham, takkede jeg ham fra bunden af min lille sjæl. Efter utallige timer stod vi af i Rom for at tage toget tilbage til Milano, efter flere timers venten, hvor der var endnu et togskifte til Domodossola. Det var en drøm. I det tog hilste min mor på flere mennesker, hun kendte. Alle spurgte, hvor hun kom fra, og hvem pigen var sammen med hende. De vidste ikke, at han havde en anden datter.

Jeg iagttog landskaberne: Jeg så i forbløffelse Maggiore-søen og øerne, derefter bjergene. Jeg spurgte hvor længe før ankomst, vel vidende at byen lå i en dal omgivet af bjerge. Vi ankom til Domodossola sidst på morgenen. Himlen var grå, gaderne syntes også at være malet mørke, folk gik med et beslutsomt skridt og kiggede på jorden, selv deres tøj var mørkt. Far ventede på os på stationen med min lillebror, som jeg havde set på Sicilien to år tidligere. Kys og kram. På vej hjem prøvede jeg at opdage det sted, som snart ville blive min by. Jeg talte vinduerne i husene, men de var så mange, at jeg mistede overblikket over mine beregninger. Der var for mange vinduer, og for mange huse oven på hinanden. De var så høje, at mine øjne var tabt på himlen.

Jeg følte mig svimmel. Tusindvis af spørgsmål vældede op i mit hoved, der ivrigt kom og gik. Under rejsen kunne jeg ikke sige et eneste ord. Så hjemme fik jeg endnu en overraskelse, da jeg så mine søstre, som jeg kun huskede fra fotografier. En anden overraskelse var køkkenet med vask, vandhane og gaskomfur (i Novara var der ikke vand i huset og madlavningen foregik med træ). Om aftenen kom comare Grazia på besøg med sin datter Caterina. Selv naboerne ville gerne møde mig. Næste aften tog far mig med i biografen. En af de bedste aftener i mit liv, som jeg altid vil huske, indtil den sidste dag. Endelig var jeg sammen med

min far, før elskede jeg ham, som man elsker en fraværende far, nu beundrede jeg ham, og endelig følte jeg mig for første gang beskyttet, som om jeg var hans prinsesse. Kort sagt forekom det mig, at jeg gik over skyerne, jeg var landet i et andet punkt i universet.

Kapitel ni - Himlens port



Inden hun forlod Sicilien, var det lykkedes min mor at finde mig et job hos buntmageren, og efter to dage fulgte hun mig på arbejde. Vi tog hjemmefra tidligt om morgenen: Jeg var meget begejstret for denne nyhed.

Ved indgangen blev jeg mødt af frøken Tilde som gav mig et stort smil og tog mig i hånden, en behagelig og flink kvinde. Tilde sagde til mig på milanesisk "Hej bela tusa (pige), kom, lad mig præsentere dig for de piger, der arbejder med mig: Nella og Teresina. De har en masse erfaring, de vil lære dig at arbejde. Hvis der er problemer - tilføjede hun - skam dig ikke over at spørge." Så med et øjeblik var jeg tilbage med mit nye job.

Jeg følte mig allerede voksen, og for at markere denne ændring i bela tusas liv for første gang kom menstruationen. Hun vidste ikke meget om det emne, men ud fra de historier, hun hørte fra sine ældre venner i Novara, forstod hun, at det var måden at blive en ung dame på. Hun forstod, at hun ikke havde brug for det signal for at være kvinde: hun var allerede til alt, hvad hun

havde lært, kendt og elsket. Det var ikke længere en larve og havde undergået en metamorfose til en sommerfugl. Den kom langvejs fra, og på få minutter gik den fra den ene verden til den anden. Hun befandt sig alene og var meget stolt af det.

I mellemtiden begyndte jeg at vænne mig til det nye job. Dengang brugte man pelskraver til at påføre frakker. Skindene blev våde med en svamp og til sidst naglet til en træplanke ved at trække dem fra alle sider. Det mindede mig om, da jeg i laboratoriet på Sicilien knuste ledningerne for at lægge i bunden af tøjet. Selv her var der et par hammere på fingrene. Hvis der var lidt sol, stod de til tørre i haven på vejen, så jeg måtte holde øje med de dyrebare persiske lamme-, ræve-, mink- og rotte-musque skins. Mens jeg passede dem, kunne jeg godt lide at se bilerne og folk komme forbi. Jeg indåndede endda bilernes udstødningsgasser og forsøgte at gennemsyre mig selv med den duft af byen, så ny og berusende for den lille pige, der voksede op i ren luft. Byen passerede for mit blik, og jeg mistede endda overblikket over tiden. Min far forklarede mig, at der var dagen delt op i timer, mens jeg, da jeg boede i Castrangia, kun kendte solens opgang og nedgang. Nogle gange, mens jeg passede huderne, kom en ældre dame fra øverste etage og holdt mig med selskab. Han talte på strengt piemontesisk, og jeg forstod intet: "Che bela fiola, da ndua ti vegnat (hvor er du fra)? Cuma ti se ciamat (hvad hedder du)?" . jeg smelter. "Ti mi capisat mia (forstår du ikke)?" . Da skindene var tørre, klippede Signorina Tilde formen af kraverne til de syersker, der bestilte dem.

Lidt efter lidt lærte jeg at lægge frisellina-fyldet, passafinoen rundt om det og så foret. Takket være mine evner begyndte jeg at få mine ugentlige lommepenge, og snart var jeg opdateret med pensionskarakterer. Jeg følte mig større. Der var en radio i laboratoriet: Jeg nød at lytte til sangene. På det tidspunkt var

køleskabe ikke udbredt, men den unge dame havde en fryseboks, som hun fyldte med isblokke, leveret af en herre, der passerede med en vogn gennem byens gader. For mig var det en nyhed at drikke så frisk vand. En billig brændeovn opvarmede huset. Han havde ikke en telefon, men da han skulle ringe til kunder, sendte han mig til sin tante, som ejede et byggefirma med flere arbejdere. Blandt disse så jeg tilfældigt for første gang ... Men dette er en anden historie, som jeg, hvis jeg har tid og lyst, vil fortælle dig senere.

Hjemme spiste jeg godt, om aftenen tog vi ud for at besøge byens centrum med dets stentage og butikker med flotte butiksvinduer. Om lørdagen tog jeg med min mor på markedet, som fylder en del af centret, når jeg gik fra arbejde omkring kl. Vi købte stoffet for at lave en frakke til mig. Det var firkantet. Jeg indviede den ved at finpudse ved midnatsmessen i julen. Kort sagt et lykkeligt liv.

Karneval kom. Vi deltog med en familie tæt på festen i Galletti-teatret. Det var en drøm at se maskeradebolde midt i spil af fosforescerende lys.

Den følgende lørdag, da jeg stod op, var der noget galt. Jeg græd, fordi min mor ikke havde givet mig San Pellegrino magnesia. En fætter til ham ankom fra Martigny. Han spiste frokost med os. Om eftermiddagen følte jeg mig underlig, det så ud til, at min lykke var ved at ende. Far fulgte kusinen til toget, så spiste vi aftensmad.

Vi gik ikke en tur den aften. Far sagde til mor: "Jeg skal besøge venner i baren." Omkring klokken 22 vendte han hjem stønnende og gisende med et blegt ansigt, forstenet af en stærk smerte i brystet. "Teresa, tilbered mig en kamillete". Mens far gispede på sengen, løb jeg med en tante for at ringe til en læge 50 meter væk. Han kom med det samme, men i mellemtiden var min far

holdt op med at leve. Vi erfarede senere, at aorta var sprængt. Der ville alligevel ikke have været noget at gøre, far gik gennem himlens port og fløj til himlen. Det var den 17. februar 1951. Hele natten stirrede jeg på min fars hjælpeløse krop. Mit hoved snurrede, en blanding af migræne og svimmelhed, der næsten tog mig væk fra det rum, hvor alle genstande blev hadefulde, fordi de var vidne til en uretfærdig død. Jeg holdt aldrig op med at tænke på min far og den grusomme skæbne, der havde ventet mig i Domodossola, tårerne kunne ikke længere komme ud af mine øjne, fordi de var blevet tørre af gråd. Den Gud havde jeg forestillet mig ved min afgang i det blændende lys på Messinastrædet, hvor gemte han sig? Hvorfor havde han forladt os? Hvorfor havde han bedraget mig så meget? Hvorfor var det nu, hvor jeg havde fundet min far, at han blev taget fra mig for altid? Hvad var meningen med denne tragedie? Nu hvor Gud her i Domodossola virkede anderledes, fjern, undvigende, virkede han lavet af mørke, undvigende og u håndgribelig, bitter, en Gud, jeg ikke længere vidste, om jeg skulle stole på igen eller ignorere ham resten af mine dage. I nætter og nætter forblev jeg tavs og holdt vagt med mine øjne spændt i mørket, næsten i håbet om, at med dagens ankomst ville alt gå tilbage til, som det var før. I disse smertefulde dage, med min familie på kanten af et afgrund, indså jeg, at himlen ikke var et sted for små piger.

En af de nætter, i de tidlige morgentimer faldt jeg sammen og efter en forpint søvn sank jeg ind i en sød drøm: Jeg befandt mig på søen, så viste min far sig for mig med øjnene og ansigtet nedsænket i et himmelsk lys. Nu led hendes ansigt ikke længere, og det var smukt igen. Han smilede blidt til mig, tog min hånd, krammede mig og begyndte at tale til mig. "Mit barn - sagde han - det, jeg vil fortælle dig nu, er min kærlighed, alt det gode, jeg vil have dig. Omstændighederne har gjort, at vi ikke kender

hinanden. Jeg fortryder virkelig ikke at have set dig vokse op..." .

Nogle gange tænker jeg på den drøm og på min sidste rejse, jeg tænker på, hvornår Herren vil kalde mig, jeg kan godt lide at forestille mig, at når jeg går over himlens dør, venter min far på mig, klædt som den nat, han tog mig til biograf: med ham har vi mange ting at fortælle hinanden, vi er nødt til at fortsætte den samtale for evigt afbrudt den kolde februar nat. Det ville være den bedste måde, tror jeg, at starte min seneste rejse på.

Mor blev efterladt i fortvivlelse med fire børn og ingen pension, fordi far var en simpel skomager. Al kulden og al smerten i verden havde sænket sig over vores fattige familie af emigranter.

Langt fra vores land, langt fra livet, var vi sandkorn blæst af ørkenvinden.

Min mor havde mistet sig selv og hele sin sjæl. Hun var blevet en tom skal. Hans krop var trukket sammen som et stykke træ, han blev ved med at tabe sig, og hans forvirrede blik forblev i et blegt og udtryksløst ansigt fast i hele minutter mod et fjernt punkt, mod fars grav. Hun var blevet som et spøgelse besat af umuligheden af at glemme. Jeg kunne fornemme det øjeblik, hun ville falde og synke ned i håbløshed uden nogen vej ud. Jeg prøvede at ryste hende, jeg snakkede med hende og prøvede at muntre hende op. Utroligt nok var rollerne fuldstændig byttet om: det var datteren, der trøstede sin mor, fortalte hende historier for at forberede hende til at leve uden sin mand og hjælpe hende med at glemme. Jeg, den ældste datter, var endnu ikke fyldt 15 år.

Efter middagen gik jeg tilbage på arbejde hos buntmageren for at skrabe et par lire mere sammen. Det var mig, der forsøgte at holde håbets flamme i live. Men til sidst, min mor, jeg ved ikke hvordan hun, måske med desperationens kraft, mellem et skrig og et andet, tog hele verden på sine skuldre og langsomt gik

tilbage til at være syerske og syede nogle nederdele og morgenkåber. .

Kapitel ti - Den smukke tusa



I maj samme år fik min lillebror mæslinger, og jeg fik det også, da jeg ikke havde fået det som barn. Mens jeg lå i sengen, hørte jeg min mor åbne døren. Nogen havde ringet på klokken. Så hørte jeg stemmen fra zizi og Micherillo. Jeg var bekymret: før havde de aldrig taget mig til Domodossola for at se mine forældre, og nu var de dukket op. De blev i omkring en uge, og gik derefter lidt skuffede, da de håbede, at jeg ville tage tilbage til Sicilien med dem. I november ankom et brev med sort kant. Mor blev forskrækket og åbnede den, og hendes hånd rystede. Jeg så hende græde: zizi annoncerede bedstefar Turis død. De havde fundet ham død på landet i Bordonaro den 8. november. Han blev 87 år gammel. Året efter var der endnu en endnu større skuffelse, da undersøgelserne ved et tilfælde førte til dødsårsagen ved kvælning med et lometørklæde i halsen, fundet under opgravningen. Forbrydelsen var blevet begået af en kvinde sammen med sin bror, naboer i landet, for at stjæle

pensionen på 11.000 lire. De afsonede senere 24 år i fængsel for hende og 12 år for konkurrence.

Jeg blev ved med at være ked af det. Med få penge kunne 5 personer ikke klare sig. Frøken Tilde anbefalede en falsk fyring, så jeg kunne tilmelde mig arbejdsformidlingen. Jeg gik ofte for at tjekke, om der var noget arbejde, men håbet var lavt. I april 1953 fik jeg at vide, at de havde ansat nogle piger på en fabrik. De havde intet behov, deres fædre havde allerede et erhverv. Så jeg gik på kontoret for at protestere: Jeg havde brug for at arbejde mere end de andre. I maj kom jeg endelig ind på en fabrik, hvor der blev produceret elastikbånd, skosnore, bånd, rør til elektriske ledninger. Et hårdt arbejde med ugentlige vagter 6-13 og 13-21. I intervallerne gik jeg også til buntmageren for at runde min løn og give min mor lidt aflastning.

august kom. Til ferien måtte comare Grazia tage til Sicilien for at besøge sin ældre mor. Jeg besluttede også at tage afsted med min datter Caterina. Vi tog afsted med tog til Milano og derefter til Rom, hvor vi ankom om natten. Vi måtte vente et par timer på toget til Sicilien.



På stationen fandt vi nogle andre landsbyboere, og blandt dem en dværgskuespiller fra Novara, Salvatore Furnari og en soldat, hvis navn jeg ikke kan huske. Mens Signora Grazia hvilede på en

bænk, blev Caterina og jeg inviteret en tur. De tog os til Piazza Esedra for at spise mottarello. Det så ud til at begynde at genoplive.

Da det allerede overfyldte tog ankom, skyndte Signora Grazia at komme videre med to store tasker. Toget var ikke stoppet helt, og hun faldt fladt ned på skinnerne. Catherine, jeg og hele skaren råbte til den Evige Fader, da vi trak hende ud fuld af blå mærker, men mirakuløst i live. Hun nægtede at blive kørt på hospitalet. Efter en time gik toget. Før middag ankom vi til Terme Vigliatore stationen, hvor vi tog bussen, der førte til Novara Sicilien, gæster fra zizi og Micherillo.

De bød os velkommen som æresgæster. Natten, vi alle tre i den store seng, sov Caterina og jeg ikke et blink. Signora Grazia var fuld af smerte. Samme nat var der en overraskelse: nogle unge mænd gav os en serenade med guitar og violin, men onkel Micherillo, irriteret, fik dem til at løbe væk.

Caterinas mor tilbragte det meste af tiden i sengen. Hun tog kun ud to gange på ti dage for at besøge sin ældre mor. Om eftermiddagen besøgte jeg mine skolekammerater og venner fra laboratoriet. En dag så jeg også en klassekammerat, der kom for at kramme mig. Han holdt en cykel i hånden, og jeg bad ham tage mig en tur. På det tidspunkt i Novara var en pige på cykel aldrig blevet set. Så snart Zizi fandt ud af det, skældte hun mig ud: "Du er blevet en ugle, jeg ville aldrig have forestillet mig sådanne ting."

Tilbage i Domodossola havde Signora Grazia svært ved at komme sig. Efter det efterår tog artrosesmerterne overhånd. Hun blev først modig, da hun tog med sin familie til en eller anden fest, hvor jeg også var inviteret.

Jeg gik tilbage til at arbejde på fabrikken og buntmageren, men jeg havde brug for nye oplevelser. En dag, mens han besøgte

sognet San Gervasio og Protasio, henvendte Don Giuseppe Benetti sig til mig for at stille mig et par spørgsmål. Jeg betroede ham alle mine sorger. Han opmuntrede mig og sagde til mig: "Kom til taleren søndag eftermiddag. Der finder du formanden for Catholic Action, Miss Germana, som vil præsentere dig for pigerne og give dig en masse gode råd". Jeg fandt mig straks tilpas: med lidt generthed begyndte jeg at få venner. Jeg var bange for ikke at kunne tale, men med Guds hjælp overvandt jeg de første vanskeligheder. Jeg nød at læse foreningens avis og beundrede grundlæggeren Armida Barelli: Takket være hende var mit liv blevet bedre. Da skiftet på fabrikken tillod det, gik jeg til morgenmesse klokken 7, hvor jeg mødte Don Benetti, som jeg betragtede som min åndelige leder. Søndag havde jeg meldt mig frivilligt til at bruge en time ved det gode pressebord foran kirken. Senere inviterede de mig til ACLI-bestyrelsen. Med alle disse forpligtelser følte jeg mig vigtig og opfyldt.

Fabrikskammeraterne dømte mig for stor, men jeg følte mig ikke utilpas, tværtimod bad jeg for dem og ringede tilbage, da de inden vagtstart talte vulgært i omklædningsrummet.

Kapitel elleve - Porcelænsansigt



En søndag om sommeren organiserede præsidenten for Azione Cattolica Germana en tur til bjergene. Med de få penge, jeg havde tilbage, kunne jeg betale rejsegebyret. Vi ankom med bus til Goglio, derefter med svævebane til Alpe Devero og derefter til fods til Crampiolo. Jeg betragtede skønheden i bjergene dækket af blomster: rhododendron, ranunkler, vilde orkideer. Blåbær til at nyde. Hytter med stentage og trævinduer med knaldrøde og lyserøde pelargonier hængende i vindueskarmene. Jeg spurgte Germana, hvor vejen endte. "Når vi er trætte stopper vi for en madpakke". Omkring klokken 13 stoppede vi for at drikke det klare vand, der falder ned fra en sten mod dalen. Efter at have spist, bedt og sunget, gik vi tilbage. Jeg rystede af glæde: Jeg havde aldrig tilbragt så smuk en dag. Hjemme fortalte jeg min mor alt og så hende smile.

Nu og da modtog jeg mail fra en ven i Novara på Sicilien: han bad mig finde et job til ham i Domodossola, så vi kunne mødes. Jeg var meget forvirret, men glad for, at nogen var forelsket i mig. Der var også en dreng fra Domodossola, men jeg kunne ikke lide ham: om morgenen drak han et skud grappa, og hans kinder var altid røde.

Morgenmeditationerne viste mig vejen til klosteret, men samtidig

kunne jeg godt lide børn og ideen om at stifte familie. Jeg betroede mig til Guds vilje, og jeg brugte søndag eftermiddage på oratoriet til at planlægge de ugentlige katekismusopgaver med mine venner. Nogle søndage gik vi til oratorierne i nabobyerne. Busturen forstyrrede mig, men modet overvandt et par små smerter.

Den 1. maj 1954 organiserede ACLI og oratoriet en tur: en pilgrimsrejse til Madonna di Oropas helligdom om morgenen og et møde af den ærede pastor i Biella om eftermiddagen. Jeg var en af de første, der meldte sig sammen med en af mine venner og hendes kæreste Pierino. 2 busser fyldt med unge mennesker gik. Blandt dem var en genert blond dreng, jeg havde set et sted før. Det var virkelig ham: arbejderen i byggefirmaet, hvor jeg plejede at ringe til buntmagerens kunder. Pierino introducerede ham for mig: han var hans fætter. I løbet af dagen forlod han mig aldrig med øjnene. Da jeg kom hjem, fortalte jeg det til min mor. Den følgende aften så jeg ham under balkonen på værelset på første sal. "Mor, mor, kom og se: der er den dreng, jeg mødte i Biella". Og hun med et halvt smil: "Det er tydeligt, at hun frier til dig." Den følgende aften, da jeg gik ud med en nabo, fandt jeg ham foran mig. Han spurgte genert, om han måtte komme med os. Lidt tøvende accepterede jeg. Vi brød isen ved at snakke om dit og dat. Efter eftermiddagsvagten på fabrikken tog han mig hjem. En aften tog jeg ham op for at præsentere ham for hans mor, som tog rigtig godt imod ham. I sin fritid deltog han i oratoriet. Dengang var drenge og piger adskilt, først i slutningen af mødet kunne de mødes. Vi deltog også i ACLI-møder.

Selvom min mor kom fra Sicilien, hvor to drenge, der elskede hinanden, ikke kunne gå ud alene, stolede hun på os, og vi begyndte en fredfyldt rejse. Giuse fortalte mig, at han havde

mødt min far: for at skaffe nogle penge, da han var 4 børn og kun den far, der arbejdede, gjorde han som barn nogle ærinder for finansmændene i kasernen få skridt fra hans hus. Nogle gange tog hun deres sko med til min far for at blive repareret. Jeg lyttede med fornøjelse.

Han fortalte mig noget andet: Da jeg rejste gennem Rom den 16. september 1950 for at nå Domodossola mødtes vi nærmest. Giuse, som jeg stadig kalder ham, var ankommet på cykel til det hellige år. En eventyrlig rejse: han havde forladt Domodossola sammen med en præst fra dalen, der cyklede hurtigt med bjergstøvler. Det var næsten umuligt at følge ham. Han stoppede først, da han så en køkkenhave for at få noget salat. Halvvejs var Giuse efterladt alene. Undervejs fandt han en kræmmer med en gammel cykel fuld af skrammel at sælge. De holdt selskab op til Rom.

august kom. Fabrikken lukkede på grund af ferier, og jeg besluttede at tage hen og besøge min søster Rosa, som var i bakkerne ved Mergozzo-søen for en rekonvalescens. Jeg bad nonnerne, der drev huset, om at stoppe mig i et par dage. Jeg havde lige nævnt denne idé for Giuse. Der var andre piger i huset på ferie. Blandt dem kosmetolog-niece af en nonne. Om morgenen den 15. himmelfartsfesten kaldte han os til sit værelse efter messen for at øve. Hun fyldte vores ansigter med forskellige cremer, mascaraer og læbestifter: vi lignede voksstatuer. Ved frokosten ringede nonnentanten til sin niece: det var ikke sådan, at hun behandlede os sådan.

Om eftermiddagen, mens jeg kiggede på søen fra vinduet, så jeg Giuse dukke op. Jeg ville ikke ses med det porcelænsansigt. Da han så mig ved døren, kunne han næsten ikke genkende mig. Jeg undskyldte og forklarede, at det havde været et eksperiment, og at de andre piger også var blevet forvandlet. Om

eftermiddagen spadserede vi i husets have. Hen på aftenen sagde han farvel til mig: "Vi ses snart, i Domodossola, men med et rent og friskt ansigt som før".

Kapitel 12 - Violer



Da de to ugers ferie var ovre, genoptog jeg arbejdet på fabrikken på skiftet 13.00 til 21.00. Da jeg trådte spolerne ind i maskinernes spindler, tænkte jeg på Giuse, men det gjorde jeg samtidig ikke vil virkelig gerne se ham. Klokkeren 21 lød sirenen og mit hjerte begyndte at hamre. Efter at have stemplet mappen, så jeg, da jeg kom ud af porten, en cykel i halvmørket. Det var virkelig ham: han kom imod mig, så mig genert i ansigtet og sagde: "Jeg kan godt lide dig så simpelt". Han fik mig til at sidde på tøndens af cyklen og kørte mig hjem. Vi udvekslede en simpel godnathilsen. Dette skete næsten hver dag. Søndag eftermiddag kørte vi nogle cykelture i de nærliggende landsbyer. En dag tog han mig med til sit hus for at præsentere mig for sin far og mor, to søstre og en bror. Lidt efter lidt introducerede hun mig også for sine onkler og fætre som en ven.

Da min mor så os fra balkonen, fik hun os til at gå op til huset. Mens hun elskede den dreng, var jeg meget usikker. Den 8. december, dagen for den ubesmittede undfangelse, min navnedag, ringede klokken. Det var blomsterhandleren, der rakte mig en buket røde nelliker. "Mor, Giuse sendte mig hilsner!". Sikke en skuffelse at åbne kortet: det var ikke ham, men en

14-årig dreng mødte tilfældigt. Der stod "Jeg elsker dig" med en underskrift. Måske troede han, at jeg var på hans alder.

Juleaften dukkede Giuse op med en stor farvet vase fuld af chokolade og et lykønskingskort. Jeg takkede ham, og vi gik til midnatsmesse sammen. Da han vendte hjem sagde han til mig: "I morgen skal jeg med familien til frokost med slægtninge. Vi ses igen i Santo Stefano". Om morgenen den 26. sagde jeg til min mor "Jeg vil ikke gå ud med den dreng mere, jeg giver ham vasen tilbage, jeg vil ikke have forpligtelser". Og hun med et strengt blik: "Du er skør, du kunne have gjort det, hvis jeg ikke allerede havde spist chokoladerne".

I de følgende dage kom Giuse som sædvanlig for at hente mig på arbejde. På vejstrækningen til fods eller på cyklens tønne talte jeg næsten ikke til ham. Nytårsdag 1955 gik jeg til messe. Han var der også og kørte mig endelig hjem. Ved døren sagde han til mig: "Må vi vide, hvad du har i tankerne for at få mig til at lide sådan?", og en tåre undslap ham. Den dråbe løb over vasen, og jeg smilede ham. Han gav mig et kys og sagde: "I eftermiddag henter jeg dig for at tage til vesper på Mount Calvary. Efter vesper vil en film blive vist i ACLI klubben". Jeg tog imod, og vi sagde farvel. Jeg meldte det hjemme, og min mor sagde glad: "Sådan en god dreng ville du aldrig finde igen".

Kl. 14.00 tog vi afsted til Golgata ad muldyrsporet med kapellerne på Via Crucis. En gang ved helligdommen sang vi vesper og efter velsignelsen gik vi til klubben. Jeg kan ikke huske titlen på filmen, men den var meget kedelig, så jeg foreslog, at vi skulle tilbage til byen til Catena-biografen, hvor vi kunne nyde en bedre film, kaldet "Violette".

I april, da vi rejste i Vigezzo-dalen og Centovalli med det lille tog, tog vi sammen med hans forældre til festivalen for blomsterflåder i Locarno. Vi mødte Giuses gudfar, som

introducerede mig som en "kæreste". Han stak hænderne i lommerne og tog 10 schweizerfranc fra sin tegnebog, gav dem til Giuse og sagde "Godt, hvornår skal du giftes?". Vi kiggede på hinanden, vi havde aldrig talt om det.

I de følgende dage begyndte vi at dyrke ideen om ægteskab. Vi snakkede også om det derhjemme. Mor glædede sig, men samtidig var der få økonomiske muligheder. Lidt efter lidt købte vi nogle lagner og noget linned. Vi havde ingen særlige behov. Vi gik på udkig efter en lille og beskeden lejlighed. Vi fandt ham i det gamle Motta-distrikt og fastsatte derfor bryllupsdagen: mandag den 19. september. Jeg tog med min mor til Panzarasa stofbutikken for at købe blonden til brudekjolen og tog den med til Signora Tilde, buntmageren, som altid havde lovet mig, at hun ville lave den med kærlighed.

På rådhuset for ægteskabsforbud måtte min mor skrive under, fordi jeg stadig var mindreårig. Selv Giuses forældre var glade. I sognet fortalte Monsignor Pellanda os smukke opmuntrende ord: "Hold jer altid beskedne med så megen tro til at møde de glæder og sorger, som livet har i vente for os. Jeg vil lade jer finde den røde løber langs skibet".

Vi var nødt til at forberede listen over slægtninge og venner for at levere bryllupsfavoritterne som sædvanligt. Meget få gæster. Giuses mor sagde "To per familie". Efterhånden nåede vi 35 personer. Udvalgte vidner: onkel Carmelo di Giuse og for mig Pierino, skaberen af vores møde. En uge før brylluppet forberedte mændenes oratorium ledet af Don Giuseppe Briacca en fest for os. Mester Furiga malede et billede af hilsner på tavlen og lavede et pergament med listen over venner. Der var også et bord dækket med kager og sodavand. Sådant en fest havde der aldrig været i talerøret. Den kollegiale kirke Saints Gervasio og Protasio var ved at blive renoveret, og fortovet var fyldt med

murbrokker og sten, men nogle villige kvinder gjorde deres yderste for at rydde op til ære for Giuseppe og Concetta.

Den 16. september ankom Zizi og Micherillo, flyttede, fordi Concettina skulle giftes, og han måtte følge hende til alteret i stedet for hendes far, som ikke længere var der.

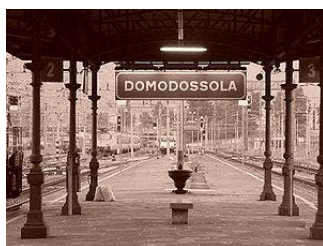
I mellemtiden kom der nogle små gaver: en kaffekande, en kaffekværn, små likørglas, sæt underkopper og bestik fra de slægtninge og venner, der havde modtaget gunsten, et sæt køkkenredskaber fra Pierino og hans onkler. Women's Catholic Action gav os et sengebordsbillede med den hellige familie, assistenten Don Benetti en vidunderlig grøn vase til blomster med sølvdekorationer.

Aftenen før var lang. Jeg tænkte på mor, der stod tilbage med tre børn, der stadig var unge og med få ressourcer. "Du har ringe tro, lærte oratorieskolen dig ikke, at der altid er Forsyn i livet?" sagde jeg til mig selv. Mandag den 19. stod jeg op klokken syv. Signora Tilde ankom i blondekjolen. Hun klædte mig på og tilpassede det slør, jeg havde købt i Milano. Klokken 9 ankom taxaen for at køre mig i kirke. Jeg var forvirret, jeg fandt et hav af mennesker, der så på mig. Giuse stod allerede ved alteret og ventede på mig med en buket appelsinblomster, ledsaget af sin søster Rosa, fordi mor Olimpia ville have været for begejstret for, at hendes første barn skulle giftes. Jeg sluttede mig til ham ledsaget af onkel Micherillo på den røde løber.

Messen begyndte. Monsignor Pellanda var også begejstret. Jeg husker en opmuntrende prædiken, ringenes velsignelse, løftet om livslang troskab og, ved afslutningen af ceremonien, underskrifterne. Da jeg gik, placerede Pierinos mor, som i det øjeblik også blev min tante, emblemet for kvinderne fra Azione Cattolica på mit bryst.



Kapitel tretten - Nyt liv



Efter fejringen i kirken fulgte forfriskninger i Grandazzi bar i via Castellazzo. Mellem det ene kys og det andet fik vi en aperitif til gæsterne med lidt pizzaer og kager. En hilsen og et særligt kys til svigerforældrene Olimpia og Armando, der var gået med mor for at hente kufferten, og løb derefter til stationen for at nå toget kl. 12.15 til deres bryllupsrejse.

Mor græd bittert. Vi gik ind i kupeen. Stationsforstanderen annoncerede afgang med sin fløjte, mens Giuse og jeg lænede os ud af vinduet for at få et sidste farvel. Vores livs eventyr begyndte.

Da vi var i Firenze, gik vi mod hotellet angivet af Signora Tilde, buntmageren. Ved den store indgang blev vi mødt af noget musik, så førte butleren os til værelset på tredje sal. For os var alt nyt, selv at sove i en dobbeltseng.

Den første dag besøgte vi byen, den anden gik vi til Piazzale Michelangelo, hvor man kunne beundre hele Firenze. Vi tog nogle billeder: Giuses kamera med en rulle film kunne tage otte sort/hvide billeder.

På tredjedagen afgang til Rom. Hotellet var mere beskedent, fordi de penge, der var afsat til ofre, skulle være nok. Vi stoppede et par dage for at besøge de fire basilikaer, som Giuse havde set

i det hellige år, og Trevi-fontænen. Vi gik også tilbage til Esedra-fontænen, den den berømte nat i 1953, hvor Signora Grazia var faldet under toget.

Tiden kom til at rejse til Sicilien. Efter en lang rejse ankom toget til Calabrien og endelig fra Villa San Giovanni kunne vi se Sicilien. Giuse nød disse øjeblikke: toget blev læsset på færgen, Madonninaen øverst ved indsejlingen til Messinas havn.

På stationen ventede onkel Carmelo, mors bror, på os sammen med sin kone Gaetana og døtrene Rosetta og Antonietta.

De tog imod os som to prinser. Vi stoppede i to dage med at besøge Messina: katedralens ur, som jeg havde set som barn, Madonna di Montalto og andre meget smukke pladser.

Der var kun én fejl i det hus: ved middagstid klædte onkler og kusiner sig ud, og i stedet for at sætte sig ved bordet sagde de: "Lad os gå en tur langs havet". Giuse og jeg, resignerede, gik ud med pik. Omkring klokken 23 gik vi hjem og min moster begyndte at lave mad. En nat puttede han sneglene med deres skaller i saucen, men det, der betyder noget, er hengivenhed, ikke vaner.

På den tredje dag fulgte de os til toget med et par tårer. Onkel Micherillo var på Terme Vigliatore-stationen med taxachaufføren for at nå Novara. Zizi, zia Maricchia og zia Peppina ventede på os i landsbyen. Det så virkelig ud til, at fyrsterne af Domodossola ankom.

Næste dag tog vi til Badiavecchia for at besøge vores bedstemor Concetta og fars onkler, søstre og brødre. På den lille plads med min bedstemors tobaksbutik var mange indbyggere i landsbyen, som kendte mig som barn, samlet og råbte højt til andre mennesker: "Concettina er ankommet med sin mand!"

Kys, kram, blussende ansigter. Det virkede som en drøm for mig. Det var præcis fem år siden, jeg forlod landet.

To dage senere fik vi taxachaufføren "Cauzi i Lupu" til at tage os

til Taormina. Ved middagstid tog han os med til restauranten, hvor vi blev serveret med hvide handsker. Giuse og jeg kiggede på hinanden for at sige: "Vil pengene række til os?". Efter at have besøgt Taormina og derefter Castelmola under et regnskyl, vendte vi hen mod aften tilbage til Novara, trætte men tilfredse.

Næste dag var det allerede tid til at tage tilbage til Domodossola. Forpligtelserne i det nye liv ventede os.



Kapitel fjorten - Vores første reder

Selvom jeg allerede var påbegyndt rejsen til Domodossola i '50 og '53, var det, som om jeg var taget af sted for første gang: Jeg var på vej mod et nyt liv for to.

Efter at have gået ombord på toget på færgen, gik vi op på terrassen for at se havnens og Siciliens Madonnina langsomt drive væk.

Med en tåre vendte vi tilbage til vognen, siddende på træbænkene. Der var ingen køjer dengang.

Da natten kom, begyndte vi at døse med halsen hængende. Nogle gange rejste vi os for at kigge ud af vinduet. På vigtige stationer ville stationsforstanderen højlydt annoncere byens navn. I Napoli var der på fortovene "guaglioni", som solgte pizzaer. Slidt bad de først de rejsende om at give dem pengene, så gik toget igen og de stod tilbage med penge og pizza.

Langsomt nærmede vi os Milano. På toget til Domodossola oplevede jeg den følelse, jeg havde oplevet for første gang 5 år tidligere: Lago Maggiore, Ossola-bjergene, stentage. Denne gang sammen med min mand Giuse. Omkring middag nåede vi vores destination.

Giuse Armandos mor og far ventede på os. Det var en fest: hvis de kunne, ville de have fået klokkerne til at ringe.

En hurtig frokost med mor Olimpia og derefter hvile i vores nye rede i Motta-distriktet. Den følgende dag genoptog jeg mit arbejde på fabrikken, og Giuse vendte tilbage til byggepladsen.

Mine tanker gik til mor på grund af min manglende støtte, men min åndelige leder Don Benetti opmuntrede mig til at bede og forsikrede mig om, at mange mennesker elskede hende. Nogle gange gik Giuse og jeg til frokost hjemme hos hende, og hun nød det. I mellemtiden havde en af mine søstre fundet et arbejde,

der bidrager med en ny støtte til familien.

Kort tid efter meddelte vi mor, mor Olimpia og far Armando, at de ville blive bedsteforældre i juli.

Jeg begyndte at føle ubehag under graviditeten, men arbejdspligten kaldte. Dengang var arbejderne ikke beskyttet som nu. Giuse formåede at finde et bedre job end på den udendørs byggeplads: en lille fabrik af trægenstande såsom propper til tønder, værktøj til at optrevle uldnøgler og endda "paungi" (træsnurretoppe). I den femte måned begyndte vi rundturen i butikkerne på jagt efter barnevognen til den kommende nyfødte. Bredden var altid større end indgangsdøren, og vi måtte beslutte os for at flytte.

Dengang var der ingen bureauer, vi gik for at spørge her og der. Providence lod os finde en lejlighed på anden sal i et hus i via Scapaccino, lige ved siden af buntmagerværkstedet.

Inden for kort tid organiserede vi flytningen. Vi var ikke længere i centrum, men heller ikke langt væk, tættere på min arbejdsplads.

Den månedlige husleje var 8.000 lire, meget for vores sparsomme løn, men lejligheden var indbydende og lys. I gården kunne vi også have et par kvadratmeter jord, hvor man kan dyrke aromatiske urter og blomster, min passion.

Modtog nøglerne, vi ryddede op i værelserne og klædte vinduerne op med smukke gardiner med kapper og blondgardiner i køkkenet. Efter flytningen gik livet normalt. Min mave blev mere og mere tydelig. En dag spurgte en kollega mig, hvornår jeg ville være hjemme på barsel og rådede mig til at gå til gynækologen. Så jeg lavede aftalen privat. Lægen nærmest skældte mig ud for at have ventet for længe: "Du kan ikke arbejde efter den sjette måned, og du er allerede i den syvende måned: du tog en risiko". Dagen efter afleverede jeg dokumentet til

kontoret, og selv ekspedienten sagde, at jeg var naiv.

Imens var jeg ved at forberede layetten ved at strikke trøjer, skjorter, sko og bleer lavet af gamle lagner, som min mor gav mig.

Vi gik også for at købe barnevognen, som jeg havde forberedt med lagner broderet af mig i neutrale farver, uden at vide om det var en dreng eller en pige. Endelig, om aftenen den 2. juli, brød vandet og med kufferten allerede pakket begav vi os til fods til hospitalet. Gynækologen, der havde undersøgt mig, sagde til Giuse, at han kunne tage hjem. Fødsel var lige begyndt, og det tog omkring 20 timer. Dagen efter gik hun tilbage til barsel, mens jeg stadig ventede på fødegangen.

På et tidspunkt blev der født en dreng, og sygeplejersken gik hen for at fortælle det til babyens far, som næsten blev syg af følelser. Efter en time var han i stand til at kramme vores første barn, kaldet Armando efter sin bedstefar. Efter et par timer blev bedsteforældre, onkler og fætre også informeret. Det så ud som om det var den første baby i hele verden.



Kapitel femten - Vi takker Gud...

Få timer efter fødslen bragte sygeplejerskerne på fødeafdelingen dette væsen af kød og blod til min seng. De satte den på mit bryst. Andet end kludedukken, som Zizi havde lavet til mig som barn.

Hospitalsopholdet var dengang en uge. Inden de vendte hjem, gik folk til hospitalskirken for at "rense", en velsignelse fra præsten.

På afdelingen var alt klar til at tage hjem, men jeg begyndte at blive svimmel. Jordemoderen testede min temperatur: 39. Min dukke og jeg måtte stoppe i yderligere to dage. Endelig torsdag 12 næsten helbredt tog vi hjem. Søndag den 15. blev Armando ført i den nye barnevogn til døbefonten sammen med sin far Giuseppe, sin ven Mariuccia gudmor og gudfar Basilio, en ven af oratoriet. Jeg havde ikke glæden ved at deltage i arrangementet, fordi de ældste overtroisk rådede til at blive hjemme. Jeg nøjedes med at forberede en lille forfriskning.

Livet som trekant var anderledes, men jeg klarede mig ret godt. Jeg fik meget mælk, babyen voksede, og jeg tog ham med til børnecenteret hver uge til kontrol.

I slutningen af de to måneder genoptog jeg desværre arbejdet på fabrikken. Der var ingen børnehaver dengang. Bedstemødrene havde aftalt at tage sig af ham i en uge hver.

Da jeg arbejdede klokken seks, inden jeg gik på arbejde, pakkede Giuse den ind og tog den med til bestemmelsesstedet. Ubevidst led dette barn, og jeg græd med ham.

Jeg kunne desværre ikke sige mit job op. Langsomt, med tro, fortsatte vi trekanten: de første måltider, de første skridt var vidunderlige ting. På den første dag i børnehaven fandt Giuse endelig et bedre betalende job. I et par år var han pedel i

folkeskolen, derefter blev han kaldt til Rådhuset for at besætte posten som forligsbud.

Således blev der skabt et vindue til at forlade mit job på fabrikken og hellige mig barnet, mens jeg ventede på at give ham en lillebror. Den 17. august 1962 blev vi jublet over fødslen af vores andet barn. Luciano var lys i huden med blond hår, det modsatte af Armando. Et eventyr. Søndag den 26 blev han døbt sammen med sin far Giuse, sin kusine Mariuccia og gudfar Giuses bror Antonio. Igen måtte jeg blive hjemme. Efter barslen forlod jeg mit arbejde for at hellige mig to skønne børn.

Den 1. oktober 1962 begyndte Armando med et blå forklæde og en taske på skulderen i første klasse. Vi betroede det med et par tårer til lærer Leopardi.

I samme periode tilkaldte borgmesteren i Domodossola Giuse og foreslog ham bolig på anden sal i rådhuset, som forblev ledig, da den kommunale budbringer gik på pension. På få dage organiserede vi flytningen. I centrum havde vi alle bekvemmeligheder. Om aftenen lukkede den store dør, vi var byens herskere. Vi kunne roligt se demonstrationerne fra balkonen på borgmesterkontoret. Fra vores vinduer kunne vi se en del af markedet med en århundreder gammel tradition.

I mellemtiden tog Luciano sine første skridt: han var blevet byens ansattes maskot.

For at supplere Giuses løn ville jeg opfinde et job. Jeg begyndte at klæde vinduer, senge og puder på til venner. Rygtet spredte sig og så blev jeg "teltenes dame". Giuse lærte i sin fritid at forberede samlingen af gardinstængerne og gudskelov kunne vi nyde et mere behageligt liv.

Den 1. oktober 1968 begyndte Luciano også i skole hos læreren Luisa Cerri.

Tiden gik hurtigt. Om sommeren tog vi på ferie rundt i Italien

med campingteltet. Nogle gange så langt som til Sicilien til min hjemby.

I juli 1973 camperede vi i Val d'Aosta, og jeg begyndte at få de første symptomer på graviditet. Den 16. februar 1974 ankom lillesøster Daniela til Armando, der var næsten atten, og Luciano, der var tolv. Det var karnevalstid, og de mennesker, der kiggede på det lyserøde bånd på rådhusdøren, troede, det var en joke. Sognepræsten rådede os til at fejre dåben påskemat, gudmor vores ven Gianna og gudfar af erhvervede onkel Benito.

Glem overtroen, denne gang deltog jeg også i arrangementet natten til den 13. april. Dagen efter var der hundrede gæster til en forfriskning på talerstolen.

Daniela er også blevet voksen, og vi er nu gamle. Vores tre børn har givet os 7 børnebørn: Stefano, Virginia, Greta, Lorenzo, Rebecca, Letizia og Matteo.

Historien er ved at slutte. Den 19. september 2015 fejrede Giuse og jeg 60 år sammen.

Vi takker Gud, Vor Frue og alle dem, der elskede os.



Mazza Concetta Maglio, født i Novara di Sicilia den 18. april 1936.

Indeks

1. Fædrehjemmet	7
2. Ude af denne verden	14
3. Leg i sandet	25
4. Olie, spindelvæv og det onde øje	35
5. Uglerne	41
6. Vossia tilgiv mig (Starlight)	47
7. Emily	54
8. Svalernes flugt	59
9. Døren til himlen	66
10. Den smukke tusa	72
11. Porcelænsansigt	76
12. Violer	80
13. Nyt liv	85
14. Vores første reder	88
15. Gudskelov...	91

